

FÄNGSLADE ORD

REDAKTÖR JEAN CLAUDE ARNAULT

Lydia Cacho Ribeiro ¶ J.M.G. Le Clézio
Torbjörn Elensky ¶ Ulf Eriksson ¶ Juan Gelman
Gloria Gervitz ¶ Wendy Guerra ¶ Björn Linnell
Azar Mahloujian ¶ José Emilio Pacheco ¶ Melissa Patiño
Rocio Hinostroza ¶ Eugene Schougin
Ana Luisa Valdés ¶ Amir Valle ¶ Per Wästberg

Fängslade ord

FOKUS SYDAMERIKA

ERSATZ

Skriften är framtagen i anslutning till föreställningen
»Fängslade ord« på Fängslade författares dag, 15 november
2008 på Forum – nutidsplats för kultur, i samarbete
med Svenska PEN och Fängslade författares kommitté.
Tack till Svenska Akademien och Unesco för stöd.

© Ersatz samt resp. författare 2008

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Jean Claude Arnault, konstnärlig ledare, redaktör
Anna Bengtsson, förläggare
Azar Mahloujian
Maria Modig
Lova Wallerö
Birgitta Öhman

ÖVERSÄTTNING

Alberte Bremberg, Ulf Eriksson, Marika Gedin,
Manni Kössler, Jan Stolpe, Ana Valdés

PRODUKTION

Omslag och sättning Ola Wallin
Tryck och bindning Ersatz Samizdat, Stockholm 2008

ISBN 978-91-88858-85-6

www.ersatz.se

www.forumkultur.se

www.pensweden.org

INNEHÅLL

<i>Per Wästberg</i> Fängslade författares dag	7
<i>Björn Linnell</i>	9
<i>Lydia Cacho Ribeiro</i>	11
<i>Eugene Schoulgin</i> Tid som flyr	15
<i>Amir Valle</i>	18
<i>Torbjörn Elensky</i>	23
<i>Melissa Patiño Rocio Hinostraza</i> ur fängelsedagboken	27
<i>Ana Luisa Valdés</i>	28
<i>Ulf Eriksson</i> När poesin kommer	30
<i>Juan Gelman</i>	32
<i>Gloria Gervitz</i>	35
<i>José Emilio Pacheco</i>	37
<i>Wendy Guerra</i>	43
<i>J.M.G. Le Clézio</i> Rymlingen	47
<i>Azar Mahloujian</i> Att skriva på	72
<i>Imprisoned in Cuba – main cases (march 2008)</i>	74
FAKTA OM PEN	95
PEN:S PRINCIPFÖRKLARING	97
PRESENTATION AV	
SYDAMERIKANSKA FÖRFATTARE	98

Per Wästberg | Fängslade författares dag

IDAGENS Latinamerika – till exempel Mexiko – avrättas författare av mordpatruller eller fortsätter att fängslas – som på Kuba. Metoderna växlar genom åren. Än kastas en författare eller journalist i polisarrest för tortyr och misshandel över ett veckoslut vilket blir en varning för hans kolleger, än avrättas han via torpeder som makten svär sig fri ifrån.

I afrikanska samhällen utan infrastruktur hejdas författarna av bristen på uttrycksmedel och distributionskanaler, men starkare än vi anar lever där den muntliga traditionen vidare. I islamska länder tolkar man bekvämt nog varje regimkritisk åsikt som en hädelse eller vantolkning av Koranen.

Litteraturen befinner sig på kollisionskurs med envåldshärskarna, inte därför att författare alltid talar för friheten utan för att de i sina verk skapar människor som själva kan iaktta, resonera och träffa viktiga val.

Diktatorerna önskar att folk ska känna sig ovärdiga rättvisa, privatliv, självständigt tänkande. Den goda litteraturen söker motverka att människor förringar och föraktar sig själva. Det leder till svårigheter.

En av litteraturens uppgifter är att hjälpa människor att förstå sin egen natur och få dem att inse att de inte är maktlösa. Därför drabbar censuren inte bara författarna utan allra mest läsarna. Precis som man kan lagra kärnvapen kan man, genom att tysta sanningen, lagra hyckleri, enfald, omoral, så

att de förenas till en svårgenomtränglig mur. Det ger upphov till ändlöst enskilt lidande.

Litteraturen liknar kärleken; avnjuts bäst i avskildhet men får sociala följder. Den hävdar att människan är oförutsägbar och outgrundlig, att hon aldrig helt kan definieras och därmed aldrig kan utnyttjas rationellt av andra. Ingen geometri, databank eller regering kan helt kartlägga människans behov, hennes drömmar och fantasier. Därför innehåller vart konstverk något som befriar. Det är därför världens censurer ägnar så mycken kraft åt att förstöra bräckliga ting som drömmar, tankar, konstverk – och deras skapare.

»Litteraturen behöver ingen frihet, den är frihet«, sade Nobelpristagaren Heinrich Böll. Ingen regim och inget samhälle kan göra anspråk på att skänka litteraturen det som den har av naturen. En författare måste gå långt utöver osynliga gränser för att avgöra hur långt han kan gå; ingen kan veta det i förväg. Därför kan litteraturen inte svara för lag och ordning, ty den är ingen funktion eller institution utan en process utan slut.

Att offentliggöra den egna inre erfarenheten är att erkänna att inget vi gör och känner är privat. Paradoxalt nog är det motsatsen till att låta statliga kontrollanter kika in genom våra fönster, ty när de säger att inget får döljas är det för att de vill göra det till sin egen statistiska egendom.

Det är oklart om skönlitterära författare är nyttiga eller om det är deras onyttighet som gör dem nödvändiga. Det skapande arbetet som skänker liv åt nya visioner och en förut osedd skönhet är kanske den effektivaste formen av protest för en författare. Att det inte är riskfritt ser vi idag i Italien, Iran och Saudiarabien, i Mexiko och Zimbabwe, i Kina och Ryssland.

JAG är född i början av 1950-talet, och när världen i slutet av 1960-talet öppnade sig för mig så var det i första hand Latinamerika som lockade. Det gäller säkert flera i denna generation. Givetvis var det politiska händelser som trängde sig på: kampen för jord och rätt, den kubanska revolutionen, gerillakriget, organiserandet av bönderna, Chile, Tupamaros med mera, med mera. Inte minst viktig var självklart mytologin och den naiva hjältedyrkan som Che Guevara ägnades (av mig och andra).

Men ju mer jag tänker på mitt Latinamerika så är det böcker som mer än något annat formade min bild. Jag kan fortfarande minnas den kraft med vilken Sven Lindqvists storslagna arbete *Slagskuggan* kom att påverka mig. Men det var inte bara Sven Lindqvist. Snart fick jag upp ögonen för också den skönlitterära skatt som flödade från kontinenten, med namn som Gabriel García Márquez, Carlos Fuentes, Mario Vargas Llosa, Julio Cortázar, Guillermo Cabrera Infante, listan kan göras mycket lång.

Alla kom att påverka mig kraftigt. Och så har det fortsatt, om än ryckigt och osystematiskt. Om jag ser tillbaka på mitt fyrtioåriga umgänge med denna kontinent så kan jag också tydligt känna hur dess historia, dess utveckling ständigt har speglat stora förskjutningar i hela det politiska och litterära landskapet. Vid olika tidpunkter och på olika sätt har dess länder varit symboler för det värsta och det bästa, föremål

för hopp eller förtvivlan, kraft eller svaghet. Jag är övertygad om att alla länder, alla världsdelar kan ge upphov till likartade föreställningar. Men för mig är det i umgänget med Sydamerika som denna insikt om förändringar och förskjutningar vuxit fram. Det handlar om allt från den kubanska revolutionens janusansikte – diktatur och sociala framsteg – över högerdiktaturernas bottenlösa brutalitet till dagens nya ledare, med Lula eller Chavez som styr sina länder bort från det USA-beroende vi alla bekämpade för länge sedan. *Kontinent i uppror* hette, tror jag, en av de tidigaste böckerna jag köpte med texter av och från Sydamerika. Upproret må ha ändrat karaktär, men kontinenten fortsätter att röra sig. Och det tycks som om utvecklingen – trots allt! – går mot större och djupare politisk frihet. Även om förtryck och förföljelse fortfarande visar sitt fula tryne här och där även på denna kontinent, så behövs inte så mycket kunskap eller så mycket fantasi för att minnas hur det såg ut för bara trettio, fyrtio år sedan. Pinochet förlorade till slut. Generalerna misslyckades. Det kan komma nya diktatorer, nya militärer – men de får det allt svårare. Om det läser jag i dag.

Björn Linnell är ordförande för Svenska PEN.

INGA priser kan skydda mig mot dödshot, eller mot döden själv. Men de kan skydda mina texter och göra så att fler människor får kunskap om den mexikanska verkligheten och effekterna av globala brott som trafficking och barnpornografi.

Genom att hedra mig i kväll ger ni också ett erkännande till mina lärare, de hundratals kvinnor, män och barn som har anförtrott mig berättelserna om sina liv. De utgick självklart från att jag skulle hedra deras förtroende genom ett gott journalistiskt arbete.

När jag torterades och sattes i fängelse för att ha publicerat reportaget om ett nätverk av organiserad brottslighet, barnpornografi och sexturism, väcktes i mig den ständiga frågan om livets mening. Kan jag fortsätta? Kan jag vara journalist i ett land som befinner sig i klorna på trehundra mäktiga och rika män? Kan jag kräva frihet och rättvisa i ett land där nittio procent av alla brott aldrig blir uppklarade? Är det värt att riskera livet för mina principer? Svaret var, naturligtvis, ja.

Jag är född till kvinna och har i feminismen funnit en filosofi som utgår från jämlikhet och fred. Jag betraktar livet ur ett genusperspektiv. I Mexiko, mitt hemland, bor etthundrafyra miljoner människor. Där finns en vacker natur, fantastiska floder och oändligt många gröna, bördiga berg. Trots detta driver Mexiko bort en halv miljon människor varje år;

kvinnor och män flyr till USA, bort från hunger, fattigdom och våld.

Själv är jag uppväxt i ett medelklassområde i Mexico City. Min mor tog mig med till slummen och berättade att barnen där, som såg ut precis som jag, inte kunde äta sig mätta och inte hade någon som helst chans att få en utbildning. Jag blev en sann medborgare som mycket ung, och detta kom att ligga till grund för vad som numera kallas att vara en »människorättsaktivist«. I många år har jag levt och rört mig mellan två världar: som feministisk förkämpe verkar jag mot våldet och det är mitt sätt att ikläda mig mitt medborgarskap. Jag älskar journalistyrket och håller det högt. Varje dag utforskar jag min förmåga att lyssna, att förstå, att känna empati, att ifrågasätta, att vara sanningsenlig, att vara etisk. Jag gör vad jag kan för att få med insiktsfullhet och perspektiv i bevakningen av mänskliga tragedier och mänskligt liv. Och jag tränar – liksom många av mina kolleger – på förmågan att hålla mig vid liv.

Jag är fyrtiofem år och har ägnat större delen av mitt liv åt att försöka förstå den mänskliga naturen. Hur kommer det sig att vi överlever, att vi förändras, utvecklas, räddas eller skadar varandra? Jag har sett på nyhetsprogram och läst dagstidningar nästan hela livet. Jag trodde att jag förstod mig på förtryckets övergripande strukturer. Jag kände till hur det politiska systemet fungerar som ett skydd för eliten på bekostnad av folkflertalet. Men jag visste ingenting om hur det är att vara utsatt för detta förtryck när mekanismerna effektivt och snabbt sätts igång av dem som har makten.

På ett kusligt sätt var jag plötsligt någon sorts hjältinna bara på grund av att jag – på ett så värdigt sätt jag förmådde

– utövat min rätt till frihet och rättvisa. Tusentals människor demonstrerade för att visa sitt stöd för min sak. Miljontals medborgare stödde kraven på pressfrihet och krävde rättigheter för de utsatta barn jag skrev om. I Högsta domstolen stod jag med hjärtat fullt av hopp och försvarade min grundlagsstadgade rätt att säga sanningen utan att riskera tortyr eller fängelse.

Eftersom bevisen var så uppenbara trodde många att korruptionen inte skulle segra. Hela Mexiko tycktes hysa hopp om en tro på rättvisan. På den andra sidan försvarade en handfull välfriserade advokater i mörkblå kostym samröret mellan politiker och pedofiler. Dessa få män utövade påtryckningar mot majoriteten av domarna i Högsta domstolen och fick dem att avskriva målet. Så vi förlorade.

Men här är jag nu. Jag hade turen att undslippa döden och har fått tillfälle att rapportera om mitt eget fall, att leva i en berättelse om en protestkampanj mot äktenskapet mellan organiserad brottslighet, företagsledare och en korrupt regering. Men främst av allt har jag fått möjlighet att uppfylla mina löften till alla de småflickor som utsatts för övergrepp och som har bett mig berätta om dem.

Vi författare och journalister förlitar oss gärna på att den chockverkan sådana här berättelser får helt enkelt måste länka samman människor som har en god vilja. Det är en anledning för oss att fortsätta, trots allt. Vi har kunskap om medkänslans makt. Vi vet att det är något fel på en värld som gynnar krig, inte utbildning. Gynnar tystnad, inte frihet och sanning. Så vi samlas och vi går framåt, med huvudet kallt och hjärtat varmt . . . och vi fortsätter att skriva.

För så länge vi skriver lever vi, och även om man torterar

oss eller dödar oss när vi för fram sanningen, kommer vi att
leva för alltid i våra texter.

Litteratur och etisk journalistik är verktyg för människans
förvandling.

Översättning Manni Kössler

SÅ har det gått ett år – igen. Tiden flyr – för oss. För dem vi försöker hjälpa står den nästan stilla, eller den bara försvinner, som liv rinner iväg bakom fängelsemurar. Vi kan nästan se dem, vi tror att vi kan sätta oss in i det de känner, tänker, hoppas på. Våra liv är så fulla av sådana föreställningar förmedlade till oss genom alla sorters medier.

Filmer, böcker, tidningsartiklar, intervjuer med dem som har sluppit ut, slutligen formade av vår empati.

Vi läser tal i kolonner: Så och så många har långa straff att avtjäna. Så och så många är allvarligt sjuka i fångenskapen. Så och så många är hotade av fängelse, tortyr, repressalier, ruïn, våld – och så har vi det ökande antalet mördade.

Alla dem vi inte kan göra någonting annat för än att protestera, protestera, protestera. Vi läser namnen på de regimer som särskilt utmärker sig genom sin rädsla för det fria ordet och vi känner igen dem: Kina, Vietnam, Iran, Kuba, Turkiet – värstingarna. Vi registrerar de länder där det är extremt farligt att sätt ord på kunskap och hopp: Mexiko, Ryssland, Uzbekistan, Turkmenistan, Pakistan, Afghanistan.

Vi försöker att se tendenser, små ljuspunkter i tidens tunnel. Har det inte blivit färre länder i våra listor, trots allt? Har inte fler länder färre yttrandefrihetsbrott på samvetet? Jo, det finns liv i materian, men är det till det bättre? Knappast. Färre författare sitter inne, men cellerna har övertagits av andra skribenter: journalisterna. Det är alltså inte regimerna som

har blivit mer förstående, det är författarna som har blivit tystare? Nej, inte heller det är orsaken. Censuren utövas mer sofistikerat. Man startar rättsprocesser, man tvingar de oppositionella att tillbringa månader och år på väg in och ut ur rättssalar där de beskylls, hotas – och klarar sig med böter, ständigt nya böter. De får kanske några veckor i arresten, och så ut igen – så länge det varar.

Förläggarna går i konkurs – eller tvingas till försiktighet.

Författarna måste ty sig till små underjordiska förlag utan distributionsmöjligheter. Den gyllene samizdattiden är för ögonblicket en saga blott.

Självcensur är och förblir den bästa censuren ur maktens synvinkel. Och vi som inte vill hålla käften, oavsett om det kostar eller är gratis? Vi vill vara sandkornet i maktens öga, vi vill vara de vakendrömmar de tar sömnmedel för att slippa. Vi vill skapa tillit där de söker misstro.

Vi befinner oss alltså här i vår relativa trygghet. Vi känner behovet av att stödja – vi som har privilegiet att kunna säga vår åsikt utan att frukta repressalier från den styrande makten – och vi ser det bara alltför levande framför oss: I myllret av världsbilder övertar det mänskliga lidandet ständigt mer sändningstid.

Några få av oss har varit där, har upplevt tortyren, skräcken och den tröstlösa och meningslösa väntan på att dagarna, månaderna, åren, livet ska passera, och det viktigaste hoppet för stunden är att väktare, fängelseledning – eller medfångar – inte ska lägga märke till oss. Några av oss har varit inne i cellerna, sett, hört och känt lukten av hur ett fängelse kan vara. De av oss som har det är förändrade för livet. Denna dag, den 15 november, är tillägnad dem som inte kan slippa

ut när de själva vill, varken ur sina fängelsehålor eller från sin skräck för vad som kan ske om de följer sitt imperativ och vägrar att låta sig tystas.

De finns i våra tankar och i vår vilja att göra något aktivt för att underlätta deras situation, för det är de som är vårt framtidshopp

Översättning Alberte Bremberg.

Eugene Shoulgin är styrelseledamot i Internationella PEN.

Amir Valle

»**K**UBA är paradiset på jorden. Och helvetet hotade oss alla som åkte från ön.« Så talade Fidel Castro till oss, alla politiska ledare upprepade samma sak, mina föräldrar påminde mig om det: »Fidel Castro och vår socialistiska revolution är det enda hoppet som finns kvar i världen«, försäkrade de. Men i dag kan jag bara säga att jag har lurats, på grund av den grova lögn som diktaturen drabbade mitt land med, och jag har förlorat 39 år av de 42 år som jag har levt.

Vad har jag begått för synder för att få den kubanska revolutionen att bannlysa och djävulsförklara mig? Jag har bara tänkt med eget huvud och sagt vad jag tänker. Min synd var att upptäcka att denna bättre värld som jag fortfarande tror på, inte kan byggas med demagogiska lögner eller fascistiska metoder som förtrycker och exkluderar. Inte heller med den politiska monolog som kännetecknar alla socialismer, vare sig de är stalinister, maoister, fidelister eller chavister.

En dag sa en författarvän till mig att jag aldrig kunde få något arbete på ön. Kulturministern, Abel Prieto, författare som jag, hade skickat ett dekret till alla departement, ett officiellt beslut där man förbjöds att anställa mig om jag sökte jobb. Man kunde inte heller inbjuda mig till litterära och kulturella evenemang, inte nämna mig i studier och forskningar, inte trycka upp och publicera mina böcker.

På grund av det lilla ministerbladet förvandlades jag till en spetälsk som nästan alla mina vänner var rädda att säga

hej till. Jag blev en osynlig varelse som försvann nästan som genom trolleri, från alla litterära studier som gjordes på ön. Trots att jag i samma studier några år tidigare hade utropats till »en av sin generations främsta författare« och trots att jag hade vunnit alla nationella litterära tävlingar som hade utlysts på Kuba.

På rent trots lät jag mig inte tystas och fortsatte att ge intervjuer under mina utlandsresor, att vinna priser och att publicera mig utanför Kuba. Och det störde dem: de ville göra med mig som de har gjort med hundratals författare som bor i Kuba eller lever i landsflykt, de ville krossa mig totalt. På det sättet fick jag inte priset vid den största litterära tävling som utlyses i Kuba för Latinamerika, eftersom mitt verk, enligt en av jurymedlemmarna, »visade en verklighet som inte var lämpligt för revolutionens policy«. En vän som är bokhandlare visade mig i smyg hur tusentals av mina böcker ruttnade bort i ett förråd i Havanna. Böckerna hade samlats in från alla boklådor (på Kuba gömmer man undan böckerna, de blir inte brända, man inte vill riskera jämförelser med Hitlers bokbål).

Jag fick hundratals brev från skrämda vänner och kolleger som bekände att de måste sluta tala med mig eftersom de fått besök av hemliga polisen som varnat dem för att upprätthålla någon som helst kontakt, privat eller professionell, med någon av »revolutionens fiender«, alltså med en sådan som jag.

Min bok, *Habana Babilonia o Prostitutas en Cuba*, outgiven då och som inte hade vunnit det pris som jag tidigare nämnde, förbjöds av Fidel Castro själv på ett av hans möten med styrelsemedlemmar i Kubas författarförbund liksom med-

lemmar i journalistförbundet. Han beordrade dem att göra min bok »osynlig«.

Den kubanska presidenten hade fått veta att min bok redan då var öns mest lästa bok, att den kopierades i hemlighet och distribuerades från hand till hand. Jag blev åtalad, anklagad för att ha lagt online »verk av kontrarevolutionär karaktär som tjänar de som vill förstöra revolutionens förtjänster«. Jag kunde, lyckligtvis, bevisa att det inte var jag utan en av mina läsare som fotokopierat en av mina förbjudna böcker och lagt den på webben.

Alla paket som kom från utlandet med böcker eller tidskrifter var öppnade, om de kom fram alls, försedda med ett brev där det stod att de hade öppnats av säkerhetsskäl. Min telefon var avlyssnad, det kunde jag konstatera genom två saker: Så fort jag talade kritiskt om vad som helst relaterat till landet, bröts samtalet, och när en officer från den hemliga polisen kom fram till mig på en bokmessa och frågade mig om jag inte hade fått nog av att bli avlyssnad till och med när jag andades. Han sade detta i närvaro av två trogna vänner till mig. Han kanske ville skrämma dem, de var och är fortfarande lojala vänner till mig.

En natt, mitt i ett elavbrott, kom en polisofficer som var ansvarig för mitt kvarter och dessutom min skolkamrat i barndomen och bad mig vara försiktig. Han hade fått order att kontrollera om jag köpte något på den svarta marknaden, eftersom »det inte passar dem att sätta dig i fängelset för vad du säger, de vill helst ta dig som en vanlig brottsling«.

I rättvisans namn ska det sägas att många kolleger, trots omständigheterna, gav mig sitt offentliga stöd. Och ännu skönare är det att veta att jag i dag blivit en kubansk myt – efter

det officiella förbudet har tusentals läsare som tidigare inte kände till mitt verk i dag blivit mina trogna bundsförvanter. De letar upp mina böcker och förmedlar dem till varandra i pdf-format. De skriver till mig och berättar att mina böcker fortfarande sprids. Jag behåller med stolthet ett exemplar av boken *Habana Babilonia o Prostitutas en Cuba*, som blivit läst underjordiskt och som signerats av alla sådana hemliga läsare. Jag måste bekänna att jag grät som ett barn när jag räknade underskrifterna... det var 235 namnteckningar.

Men det värsta hade inte kommit än. De passade på när jag åkte utomlands för att presentera min roman *Santuario de sombras* i Spanien. Jag fick inte komma tillbaka till Kuba. Jag undrade av vilken anledning och de svarade att jag fanns med på en förteckning över människor som de kubanska politiska myndigheterna vill hålla utanför Kuba, eftersom de hade en dålig påverkan på folket. De kunde inte åtalas genom de traditionella metoder som används mot dissidenter (att de är allierade med USA:s beskickning, att de tar emot pengar från Kubafientliga instanser, att de sprider kritiska nyheter i »fiendetidningar«, osv).

Min hustru var med mig på resan, men mina två barn, fyra år och sjutton år, blev kvar på Kuba. Jag ljuger inte när jag säger att det var de värsta två åren i mitt liv då jag var skild från mina barn. Efter otaliga förhandlingar, bland annat motor till kubanska migrationsmyndigheter, lyckades jag få ut min yngste son från Kuba. Senare kom också min äldre son.

I dag fortsätter jag att hos de kubanska myndigheterna kräva min rätt att åka in och ut ur landet när det passar mig och när mitt arbete kräver det, utan att riskera att utsättas för trakasserier. Men de vägrar att låta mig komma tillbaka.

Hur har de besvarat mina avslöjanden? I februari 2007 anklagade kulturdirektören i kommunistpartiets centralkommitté, Elias Acosta (också författare), mig i *Granma*, partiets officiella tidning, för att spela med revolutionens fiender mot att bli belönad och publicerad av de stora förlagen. För två veckor sedan nämnde mitt lands inrikesminister, general Abelardo Colomé Ibarra, mitt namn bland de kubanska intellektuella som från utlandet ägnar sig åt att »baktala våra socialistiska erövringar«. Han sade att vi kommer att få sota för det.

Jag har bevis för allt jag har skrivit: dokument, inspelade vittnesmål, bilder, brev. De som känner mig vet hur jag älskar mitt land och hur djupt det sårar mig att Fidel Castro i går och Raul Castro i dag svikit och fortsätter att svika revolutionens ursprungliga väsen. Revolutionen var en förebild i Latinamerika och i världen, det gav hopp till de fattiga och till de som inte ägde något. Jag är fortfarande övertygad om att vi kan bygga en bättre och rättvisare värld än den som vi lever i i dag.

Men jag är lika övertygad om att det kubanska folket lider av är en släktstyrd diktatur med klart fascistiska drag, som förvandlade det som 1959 var ett av de tre mest välmående länderna i Latinamerika till ett av de fattigaste länderna i regionen i dag. Endast Bolivia och Haiti är fattigare än Kuba, där det hela tiden begås brott mot de individuella rättigheterna och mot vårt folks allmänna rättigheter.

Översättning Ana Luisa Valdés

DET måste vara en konstig känsla för en författare att inte vilja bli läst. Att inte vilja bli läst av polisen, av säkerhetstjänsten, av partiföreträdare och militärer. Och att, om man ändå blir läst, helst inte vilja bli rätt förstådd. Diktaturer och förtryck har i alla tider skapat flyktvägar för skriften. Sätt att koda och göra budskapet dubbeltydigt. Sätt att framföra det man vill att läsarna – eller lyssnarna för den händelse det rör sig om poesi eller sångtexter – ska begripa, samtidigt som det helst bör glida ur inkquisitionens, vare den politisk eller religiös, grepp, och dubbel- och trippeltydigheterna förbli platta inför censorns granskande blick.

Lika lite som du vet var dina fiender gömmer sig kan du vara säker på vilka som är dina vänner. Ett samhälle genomsvyrt av angiveriets anda är ett sjukt samhälle. Särskilt de som passerat genom fängelsesystemet är ofta inskolade i angiveriet. De prostituerade kan få en extra dusör från säkerhetstjänsten om de berättar lite om kundernas vanor och åsikter, och vilka de träffar. Till och med universitetsläraren i medicinsk etik, den där trevliga och bildade mannen som sitter med dig i trädgården och pratar lågmält om hur systemet korrumperar, om svartabörsens extrema utbredning, prostitution och att visst är det partiets fel, diktaturens, ja visst, glasklart är det så. Även han kan vara en av dem som bara pratar med dig för att dra ur dig vad du tycker, vad du sett, vad du fotat och vilka du träffar.

Jag pratar generellt, och jag vet att det varit på detta sätt på flera håll och i många tider. Själv har jag upplevt det på Kuba. Hur alla mänskliga förbindelser, alla kontakter, är osäkra, och samtidigt laddade av denna osäkerhet. Du säger något för att pröva den du talar med. Denna svarar, drar åt ena eller andra hållet. Kanske avvaktande, för även turister kan ju ha kontakt med kommunistpartiet – eller öppet. De som drar för snabbt åt regimkritik gäller det inte sällan att akta sig för. Går det för lätt att med hög röst prata illa om partiet är det inte alls otänkbart att partiet just betalar personen för att provocera. Man lär sig efter ett tag, att aldrig säga namn, aldrig vara specifik när man berättar vad man gjort, att lägga in förbehåll i kritiken – sträva efter att vara »nyanserad«, det vill säga kasta in lite beröm i varje kritisk mening, och lite kritik, om än svävande, i varje berömmande.

De mänskliga relationerna skadas på djupet i ett samhälle där barnen alltifrån förskolan lär sig att det man säger hemma får man inte upprepa bland främmande. Själva själen, faktiskt, i människorna skadas av denna ständiga osäkerhet, denna ständiga vaksamhet. Det beräknas att åtminstone en tredjedel av kubanerna någon gång sålt information till säkerhetstjänsten. Kanske är det ännu fler. Vem mäter? Vem frågar? Förs det bok över detta, som det gjordes i det alltid lika duktiga Tyskland? Allt befinner sig i svävning, hela samhället, alla människor, alla relationer. Inget är fast, klart och tydligt. Inte ens dissidenterna. Det går alltid rykten om vilka också av de fängslade som egentligen är *chivatos*, angivare. Också en handfull av de 75 som fängslades 2001 lär vara rena provokatörer. Regimen gillar sånt. Och de avslöjar dem all-

tid i efterhand, såsom varande triumfer för revolutionens säkerhetstjänst.

Dubbeltydigheternas litteratur är fascinerande. För en läsande människa rentav stimulerande och spännande. Att tvingas till tolkning av underliggande betydelseskikt är en intellektuell utmaning. Men på något plan är det också att identifiera sig med censorerna, för det är ju så de själva läser. Jag förstår så väl att en författare i ett sådant klimat först stimuleras, men sen tappar fattningen: det går inte att spela sådana spel hur länge som helst. Till slut är klarspråket det enda som gäller, och när vallen bryts vill man säga allt, allt och helst i så högt tonläge som möjligt. Jag förstår så väl den hatiska desperationen hos Reinaldo Arenas, vars lika hårdkokta som poetiska självbiografi *Innan mörkret faller* finns på svenska, och som gick från att vara prisbelönt och uppbumen till att bli persona non grata, tystad och nedtryckt. Vad gör du om nån håller för munnen på dig? Biter och skriker! Och vad spelar det för jävla roll om du är helt rättvis mot alla eller har förstått den större helheten och din roll, hur den kan missbrukas av yankees och antirevolutionärerna i Miami? Vad spelar det för roll hur andra kan använda orden? Amir Valle var också uppbumen i sitt hemland, men blev misshaglig. Regimen är intelligent och vill inte i onödan tysta eller fångsla sina författare. Amir reste på inbjudan till Tyskland, och när han skulle hem igen meddelades han helt enkelt att han inte var välkommen tillbaka.

Det är klarspråk som gäller. Inte dubbeltydigheter, inte intellektuella speglingar och abstrakta lekar med implicit kritik. Det gäller rätten till sin egen röst, till sitt eget uttryck. Det måste snart bli censorernas tur att sitta på de anklagades

bänk. Men tystnad räcker inte: de måste tala, förklara och reda ut. Det finns något sådant som sanning, det finns ärlighet och uppriktighet. Och det finns, i grund och botten, inget viktigare än det i hela världen. Ja, det är nog rentav så att sanningen faktiskt befriar.

Torbjörn Elensky är författare och kritiker.

Melissa Patiño Rocio Hinostroza
ur fängelsedagboken

MITT nya liv har fått mig att pulsera som ett embryo eller som världen. Jag är sammanbunden med embryot hos varje mänsklig varelse. Jag såg alla embryons hjärtan. Jag kände dem pulsera i samma rytm som mitt och jag har blivit tvungen att gå in i en kris, för jag visste inte vad jag annars kunde göra.

Mitt nya liv gav mig sin stadiga axel och det visade mig sin slappa överkropp. Det tröstade mig genom att visa mig sitt ansikte, och i detta fler uppsvullna hjärtan, och i dessa tusen skrovliga, svettiga ansikten. Och i dessa mitt eget, så olikt det i mitt tidigare liv, som lutar sig mot axeln hos det nya.

Mitt nya liv har satt mig ner framför sig, det har motvilligt utnämnt mig till väktare av pulsslagen. Förtjänar jag det? Hur kan mina minimala pulsslåg slå för att sköta om andras? Sköta om pulsslagens rytm och dess uppvisande av passion? Sköta om regelbundenheten som finns i slagen och i den hjärtrelaterade känslan av skuld. Vem är skyldig? »Älska din nästa så som du älskar dig själv.« Jag slöt ögonen och såg världen som ett embryo som just skulle bli ett missfall.

Översättning Marika Gedin

Ana Luisa Valdés

JAG var analfabet i fängelset. Det spelade ingen roll att jag som var bara 19 år gammal kunde Iliaden utantill och hade läst obskyra och halvglömda författare som Curzio Malaparte och Bruno Schultz. Att jag som sexåring hade bett morfar ta ner *Franska revolutionens historia* från översta hyllan i biblioteket och att jag lärt mig att läsa med hjälp av Robespierre och Dantons upproriska tal.

Det alfabet som mina tyska nunnor och min bokälskande familj hade lärt mig gällde inte i fängelset. Ord som kärlek, trygghet, vänskap, tillit, hade ersatts av ord som var okända för mig, som hade levt ett tryggt och skyddat liv i ett medelklass hem. Rädsla, smärta, misstänksamhet, sorg, det var nya ord som krävde nya insikter och nya referenser.

Som tur var hade jag läst Primo Levis och Dostojevskijs skildringar av sina respektiva fängelser, den ene i ett tyskt koncentrationsläger, den andre i exilen i Sibirien. Viktor Frankls reflektioner om sitt liv som fånge i tredje riket gav mig och mina kamrater verktyg för att försöka analysera vår absurda tillvaro. Och tjecken Julius Fucik, som skrev *Reportage vid galgens fot*, sporrade oss med sitt brev till hustrun: »Kära, nazisterna ska avrätta mig snart. Du kommer att få min kropp, begrav mig nära en skog och skriv i min gravsten: ›Här ligger Julius, som levde och dog för glädjen. Låt aldrig sorgen förknippas med hans namn.«

Jag och mina kamrater levde i permanent svält. Det var inte enbart för att maten som vi fick var oätbar, skämt kött, kalla nudlar, flottiga bönsoppor. Vi var också svultna på beröringar, på varma och snälla ord, på vänligt tilltal, på ömhet, på glädje.

I de enstaka brev som vi fick ta emot hemifrån berättades om ett land som levde i ett järngrepp där mötesfrihet, politiska partier och fackföreningar var förbjudna. De unga flydde, de gamla stannade kvar eftersom de inte hade någon annanstans att ta vägen, men också för att de var tvungna att ta hand om dem av oss som fångslats, sina barn, sina barnbarn.

Vi var gisslan. Om något hände, om någon gjorde uppror, då skulle vi avrättas. Rädslan var som ett kollektivt filter som täckte landet från nord till syd.

Våra böcker brändes. I stället berättade vi för våra fångelsekamrater om alla böcker vi hade läst. När mitt minnesförråd var slut började jag hitta på nya berättelser, skrivna i sanden, men som stannade kvar i mina kamraters minnen.

Det var mitt boklösa och papperslösa fångelse som gjorde mig till författare. Jag blev en av skildrarna, de som bär allas historier och berättelser.

Ana Luisa Valdés satt fyra år i fångelse som politisk fånge i Uruguay och är aktuell med en bok som skildrar denna tid, Er tid skall komma, Ordfront, 2008.

DET nära förflutna kan ibland tyckas eftertryckligare utraderat av tiden än de fjärran epoker vars spillror lyser polerade av generationers trading. Dagens världsomspännande finanskris lägger lokala prövningar i skugga som kanske på längre sikt ändå kommer att räknas till samma historiska mönster.

När Argentina för mindre än ett decennium sedan genomgick en svår finansiell och social kris utgav poeten och lingvisten Ivonne Bordelois en tunn, tankediger essäbok betitlad *La palabra amenazada* (Det hotade ordet). Mot bakgrund av landets allvarliga läge resonerar hon där om språket som en grundläggande resurs, både existentiellt och socialt. Medan samhällen och kulturformer avlöser varandra förblir språket, ärrat av kriser, hos oss som ett »lager av gemensamt minne och en levande källa« till framtida skapande vitalitet.

Bordelois citerar några berömda senmedeltida rader: »Våra liv är floder som mynnar i det hav döden är./ Dit går rikena att plånas ut...« Och hon fortsätter med profetisk adress till dagsläget: »Också de elektroniska rikena, också offshorebankerna förbrukas och kollapsar men inte, sällsamt nog, Jorge Manriques ord som dunkelt skiner genom seklerna.«

Det låter vackert och är det också, men inte oavbrutet. Åtskilliga tvivelaktigheter har yttrats om poesins eviga värde och fläckfria uppbygglighet. Poesin – eller det skapande ordet – är långtifrån alltid vid människors sida. Tvärtom är

poesin och dess skönhet förknippade med en lycka och en tillvarons tydlighet som bryter fram stötvis eller blixtnakt för att sedan sjunka utom räckhåll. Poesin är därför varken präktig eller användbar som mall för det vi kallar välfärd, välstånd eller trivsel. Ändå är de möjligheter och rön poesin står för nödvändiga förutsättningar för ett värdigt liv.

När poesin kommer till en människa talar den nämligen klarare än något annat uttryck om att orättvisor är upprörande bland annat därför att var och en inom sig har möjligheten att uppleva det vackra i vid mening, från det roliga och förbryllande till det sublima och skakande. När man försvarar likaberättigande, elementär social stabilitet och yttrandefrihet är det därför inte bara principer man hävdar utan också principernas fästen inom varje individ.

När jag ombads att välja några latinamerikanska dikter till Fängslade författares dag, tänkte jag att det var en antologi som efterfrågades. Kontinentens poetiska rikedomar är fabulösa och min överblick inte förtjänt av namnet. De få dikter som översatts nedan skall förstas som en uppmaning till egna forskningsfärder.

Mitt val föll på tre samtida, kanoniserade diktare med långa verk bakom sig: Juan Gelman med sin konturskarpa, socialt engagerade och naket bekännande röst, Gloria Gervitz med sitt djupa, andliga allvar och sin mytografiska tyngd, och José Emilio Pacheco med sitt intresse för subtila nyanser i samhällenas, naturens och språkets byggnader av mening. Tillsammans antyder de bandet mellan det fria ordets okränkbarhet och dess mångfald.

Juan Gelman

DÄR

Ingen lär dig ett dugg.
Ingen lär dig att vara ko.
Ingen lär dig att flyga i skräcken.
De mördade tusentals kamrater och ingen lär dig
att återskapa dem.
Hur gör jag,
hur gör just jag?
Måste man bräcka minnet så det töms
som ett krossat glas?
Jag tröstar mig på ett dumt sätt.
Jag ser ansikten glida fram i mitt blod och jag säger mig
att de ännu inte dött.
Men de dör fortfarande.
Och jag själv: vad gör jag när jag ser varje enskilt ansikte?
Dör jag i dem varje gång?
På någon remsa av framtid kanske de har skrivit
sina namn? Men sanningen är att de är döda,
med munnarna igenstoppade av oförståelsen.
Utan metod reser de upp drömmar
mot det lilla livet.

POETIK

Bland alla yrken utövar jag det som inte är mitt,

som en oförvitlig husbonde
tvingar jag mig att arbeta dag och natt,
i smärta, i kärlek,
i regn, i katastrofen,
när ömhetens famn öppnas eller själens,
när sjukdomen får händerna att sjunka.
Till detta yrke tvingar mig de andras smärta,
tårarna, de helbrägdagörande näsdukarna,
löftena mitt i hösten eller i elden,
mötenas kyssar, avskedens kyssar,
allt tvingar mig att arbeta med orden, med blodet.

Jag ägde aldrig min aska, mina verser,
dunkla ansikten skriver dem i spjärn mot döden.

GRÄNSER

Vem sade någonsin: hit når törsten, hit vattnet?

Vem sade någonsin: hit når luften, hit elden?

Vem sade någonsin: hit når kärleken, hit hatet?

Vem sade någonsin: hit når människan, men inte hit?

Endast hoppet har rena knän. De blöder.

Tolkning UlfEriksson

PYTHIA (fragment)

1.

Ljuset svallar uppåt
nyfödd gråt
i det ofantliga tysta hos det
dödliga och ensamt irrande namnet
det överlämnade ordet
tillhäftat
kultförrätterskan
gamla försvurna moder

2.

Ack hon kallelsens
nattlig
som en pöl rädsla

3.

Öppna mig med din saliv
knuffa dig fram till mitt djup till skyddslösheten
begär mig som vore jag själv
en näve jord på väg mellan världar

4.

Orden

ytterligt korta blöta

inglider

snuddar ytan

som en orm

och rösten vet att den ej vet

5.

Storm av löv

och dess klagan torr och röd

med dina änkeögon floden sluttar

och öppnar dig i din hunger för sin törst

naglar dig i det som tröttar i kärleken

Tiden har högre hastighet än jag

och natten darrar med alla sina grenar

knäfaller framför avgrunden

täcker mig iskall droppformig

natten rivs loss

jag rör vid dess nakenhet av vatten

Och hon skriar inuti skriket

och vi faller i samma sluttning

försvurna

6.

Jag steg in på platsen steg in föräldralös

var är orden varför kommer de inte

varför hjälper de mig inte?

UTREDNING OM FLADDERMUSEN

Fladdermössen vet inte ett dyft om sin höga litterära status. Beträffande blodet gillar de vanmakten hos korna som inte kan tillverka någon vitlökskrage, hålla upp något krucifix eller hugga dem en vässad påle i bröstet.

Mot det blodiga skämtet, mot den orena kyssen (som överför rabies och ledbrutenhet och kan omintetgöra kvinnomakten) uppåddar de ett slött slag med svansen som inte längre skrämmer ens bromsarna.

Som hämnd roar sig boskapens ägare med att korsfästa drinkaren som om den var en oformlig folkskygg fjäril. Fladdermusen godtar sitt martyrium och heligförklarar rökandet av cigaretten som de låter hänga från dess snyte. Förgäves vill den väcka sina plågoandars tro: »man har fuktat mina läppar med vinäger«.

Enligt de åsikter som vinner gehör är fladdermusen en bevingad råtta, eller en mygga på villovägar, lik de där ganska konstiga myrorna som tar till väders när regnet kommer.

Något vet jag om vampyrer, men jag är helt okunnig om fladdermössen. (Lättjan hindrar mig att få deras berömmelse styrkt i någon ordbok.)

Jag föredrar att tänka mig den som en förhäxad reptil från stenåldern, hejdad i övergången från fjäll till fjäderdräkt, i sin redan gagnlösa önskan att förvandlas till fågel.

Givetvis är den en fallen ängel. Den har lånat ut sina vingar och sin (karnevals-) kostym till alla demonerna.

Natten är grotta åt dess mörkerflykt.

Den avskyr solen. Melankolin är dess andliga signalement.

Liksom vi lever den i stora klasar och är ett anonymt ansikte i mängden.

Ständig eremit som den är förvandlar den varje grotta till sin Tebaid. Möjligen lider den av håglöshet, *tedium vitae*. Det är inte otänkbart att den förslösar sina morgnar i begrundan av världens djupa tomhet;

och inte heller att den öser sin galla, sin *rabies*, över vad vi har gjort av dess art.

Vi förvisar den till Det onda därför att den har den klibbiga fulheten, egoismen och vampyrismen gemensam med människorna; och för att den minns vårt ursprung i grottorna och har en fasansfull blodtörst.

TRE DIKTER OM HUS

1. Blockbuster

Det gamla familjehuset har en skylt: »Till salu
som tomtmark«. Inom kort
blir det här ännu
en Burger King, Dominio's Pizza eller Blockbuster.

Föräldrarna byggde det, nygifta, mycket unga.
De födde och uppfostrade döttrarna och söner.
Sedan drog de sig tillbaka. Därför att den slutliga skingringen
är familjelivets väsen.

När hemmet väl är upplöst dör de gamla
och huset säljs som tomtmark.

Inom några få veckor
kommer de att hyra ut kärleks- och skräckfilmer
i denna Blockbuster.

Ingen kommer att dröja vid det andra dramat:
familjerna som bildas och upplöses,
födelsen, döendet och där emellan
det oerhörda livet som alltid gör ont och går hastigt över.
Och dammet där alla hus slutar.

2. Limbus

Det är omöjligt att öppna fönstret.
Det är förseglat. Det har en anordning
mot självmord och mot kaoset utanför.
Klimatanläggningen fördelar den trötta luften
som renas av en annan maskin.
Panoramafönstret fungerar som förstoringsglas.

Allt verkar oklanderligt.
Men i dag gick strömmen
och därför finns ingen luft och når inget vatten upp hit.

Akvariet på trettionde våningen
(eller tjugonionde, våning tretton finns inte),
nära himlen,
var limbus.

Med den värme som alstrats
har det förvandlats till ett kyffe i tredje världen.
Det har blivit en oljegryta där helvetet sjuder.

3. Rivning

De lägger huset i ruiner.
Och när det redan är väl sent att rädda det
förstår man att det är en klenod från kolonialtiden,
lagt i spillror av girighet. Man kamouflerade med
»modern« och »funktionell« utstyrsel.

Det mest rörande eller mest alarmerande,
hur man nu ser det
är att under gården där man
brukade ställa varubilarna finna
en annan, äldre gård,
med en springbrunn i spillror
och skärvor av tallrikar och krukor.

Vardagens föremål blir således inte alltid
förstörda eller förvandlade.
Några förblir på en plats
som ingen återser eller minns.

Kanske finns på en tredje nivå
(det är inte ovanligt i den gamla staden)
de krossade benen
från dem som åt på dessa tallrikar
och lyssnade till tiden som smälte
i springbrunnens vatten.

Om jag nu uppehåller mig ett ögonblick vid dem,
vid några för alltid okända liv utan namn, så
märk väl att också denna dag en gång skall bli
den avlägsnaste förhistoria.

Och i det framtida Pompeji,
vår stad i nuet,
kommer deltagarna vid en annan utgrävning
att ta tillvara de ordinära föremål

vi nötte ut medan vi förbrukade det ledsamma livet
– utan att någonsin tänka
att också de på lång sikt blir lämningar,
rester av det otänkbara uråldriga.

Översättning UlfEriksson

Oktober 1979

I gryningen pratade Fausto med min mor. Jag hörde allt för jag höll mig vaken tills de somnade. De kastar ut honom och han kan inte bo på Kuba mer. Vi måste åka i väg till Sverige allihop.

Fausto säger att han inte har brutit något löfte och han har inte gjort något annat än sitt jobb. Att han ger sig av är ryssarnas fel, de sköter inte om kärnkraftsverken från sitt land och de vill inte att han visar det svart på vitt. Det verkar som om några kraftverk där är dåligt skötta och Faustos plikt är att visa dem på det. Jag förstår inte så bra.

Fausto åker tillbaka till Stockholm, där det snöar mest i hela världen, men jag tror inte min far låter mig åka. Jag vet att han kommer att säga nej. Min far vill aldrig det vi vill. Min far är alltid mellan mig och min mor. Jag tänker alltid att min mor kommer att släppa taget om mig på grund av hans mani att pröva sina krafter mot henne. Min mor har nästan inga krafter. Det vet jag.

November 1979

Mina betyg från förra kursen, när min mamma reste till Angola, var ganska dåliga. Skolan skickade en rapport till rätten där det stod att Fausto inte kom med mig i tid på morgonen och att mycket saknades när min mamma inte var på Kuba.

De säger nästan att de godkänner mig för att vara snälla. Jag är vad de kallar en dålig elev, jag är uppe i det blå medan de andra letar efter kvadratroten i något som jag inte vet vad det är. Jag kan ännu inte multiplikationstabellen.

Min mor kom sjuk från Angola och hade tics i munnen och frånvarande blick. Och som för att göra henne ännu tokigare bestämde de att rättegångsförhandlingarna skulle börja tre dagar senare. Men Fausto bad att de skulle skjuta upp dem med hjälp av ett läkarintyg.

Nu kan vi inte ändra på det, vi måste till rätten och det blir i morgon. Min mor strök den blå överdragsklänningen. Den från likvakan.

Hennes svarta klänning, den som hon alltid har. Fausto kommer i sin grå kostym.

Efter i morgon kommer jag inte att träffa min mor mer, jag vet det. Men i dag skall jag sova med henne hela natten.

November 1979

I dag på rättegången var salen full med vänner till min far och okända personer. Jag hörde hemska saker om min mor, »problematiske och svår«. Ord som »moraliskt förfall inför barnen«, en massa annat som jag inte kommer ihåg. Allt de sade om min mor var dåligt.

Men om min far var det många fina ord. Domaren bad att jag skulle säga med vem jag ville vara, jag ställde mig upp, ensam, och såg på min far som höll på att explodera. Plötsligt kom en liten vit fjäder till ett hörn av ett fönster. Den flög mot mitt ansikte och jag blåste hårt på den. Den snuddade vid Faustos huvud och sedan vid min vänstra hand. Jag blåste på fjädern ungefär fem gånger, men jag sade ingenting. Min far grep in och sade att visst ville jag vara med honom. Jag ville inte prata. Min mor var där, men med blicken borta i oändligheten. Som om hon var störd av mig. Som om hon inte ville veta någonting om någon.

Sedan visade de några foton med Fausto. Jag såg mig själv i olika poser, ful och vacker. Fausto såg leende på mig, medan jag letade efter den vita fjädern i hela rättegångssalen utan att hitta den igen.

Min mor och jag gick ut. Hon kysste mig på pannan och kammade mig igen. Hon läste en av sina protestantiska psalmer och kramade mig. Hon sade att jag hade uppfört mig bra, mycket lugnt. Men jag vet att jag borde ha sagt att jag vill vara med henne. Rädslan för min far gör att jag aldrig kan prata. När jag är ensam bestämmer jag mig för att göra det, men framför honom klarar jag aldrig av det.

Två timmar senare kom de med domen. Under tre år måste jag leva med min far och hans teatergrupp i bergen, i Escambray, långt från havet och lagunen. Långt från min mor, och Fausto så klart.

Min mor och jag var tvungna att säga adjö där. Det finns inte tid. Min far skall hämta mig, jag ber min mor att få träffa Fausto. Hon gråter. Hon förstår inte vad jag säger. Till slut hämtar de Fausto och han öppnar handen: han hade räddat den vita fjädern och han tar hand om den för att ge den till mig när jag kommer och hälsar på dem.

De sade adjö båda två. Min mor gav mig min dagbok och uniformen i en påse. Hon skall skicka mina kläder senare. Jag kommer inte att träffa henne på en månad. Nu är allt slut. Min far väntar på mig på kontoret.

Jag gick till kontoret med en kvinna som höll mig i handen och som sade: »revolutionen kommer inte att överge dig«, två gånger. Jag vet inte vad revolutionen har med det här att göra. Min far väntade på mig i domarens stol. Kvinnan fick honom att underteckna några papper och överlämnade mig som om jag var ett paket på posten. Min far kramade mig hårt och jag trodde att jag skulle börja skrika om han inte släppte mig.

Utanför, såg jag genom fönstret hur Fausto tog med sig min mor medan han stödde henne, försiktigt för att hon inte skulle falla ihop. Hon var yr.

De gav sig av, jag såg dem.

Min far har varit mycket nöjd resten av dagen, hans vänner firar med honom. Han vann och vi förlorade.

STRAX före gryningen är Tayar framme vid det höga berget. Han har gått hela natten, stannat en enda gång, vid ett kafé utmed stora vägen, bara tagit sig tid att dricka en kopp beskt kaffe som bränt i halsen. Vägen som slingrar sig nere i dalen har fört honom till det höga bergets utlöpare. Tayar har korsat vattendraget strax före bron, tagit sig uppför de gamla olivlundarnas terrasser och nått den smala vägen som vindlar mot toppen. Nu står han framför kalkstensbergets högplatå och nattens svärta blir efter hand mera grå.

Luften är kall, kylan är torr och gör ont. Tayar har bara de reglementsenliga grå linnebyxorna och jackan. Han har bara fötter i basketskor utan snören. Tröttheten efter den långa vandringen tynger honom, gör att han raglar. Han huttrar av köld. Han lämnar vägen och han börjar gå bland busksnåren, på stenarna som rasar. I en grop hukar han sig ner och pissar. Han ser sig om. I öster, från det håll han kommer, syns en växande fläck på himlen, ett blekt och gult sken som gör horisonten synlig, de spetsiga klipporna, de dvärgstora trädens grenar.

Tystnaden är stor. Tayar uppfattar den för första gången. Det är en tomhet som trycker mot trumhinnorna, klämmer ihop huvudet. Här hörs ingen fågelsång, inga insektsljud, ingenting som hälsar dagen när den kommer. Bara ett svagt vinande när vinden blåser över högplatån, vinden som kommer och går likt en iskall andning. Tayar tänker på havet där-

borta, längst ner, på de sovande trädgårdarna, på hyreshusen. De har blivit så avlägsna nu, så små, nästan som myrstackar, getingbon, att det rentav är svårt att föreställa sig dem.

Tayar fortsätter, berusad av trötthet. Med blicken söker han en vrå, ett skydd där han kan sova. Han vet att här kan han äntligen sova. Ingen kommer att leta efter honom. Han känner väl till det här landskapet utan att nånsin ha varit där. Det är samma som på andra sidan havet, samma; klippor, taggbuskar, skrevor, nedrasad sten. Ingen. När han var tillsammans med sin bror och de vaktade djuren tillsammans gick de här, just här. Han minns det mycket väl. Trots att natten ännu döljer hälften hittar han nu skyddet han söker, en vindnött klippvägg och en böjd buske med magra kvistar. Med hälen rullar Tayar undan de vassa stenarna, gör en liten grop bland flisorna. Så kryper han ihop med ryggen mot klippan och armarna tätt om kroppen för att inte förlora värmen. Så brukade han göra förr, tillsammans med brodern och sin farbror Raïs, när de skulle sova ute på vintern.

Tayar andas sakta för att få slut på de nervösa ryckningarna i kroppen och hejda käkarna som skallrar. Med vänster kind mot axeln och ögonen slutna somnar han medan den nya dagens röda ljus stiger upp framför honom och ger den ödsliga högplatån en storartad belysning.

Länge sover han så, orörlig, med långsamma andetag. Det bländande solljuset träffar ansiktet och kroppen men det väcker honom inte. När han sover är han som de grå stenarna runt honom. Det knotiga ansiktet är jordfärgat, det svarta håret rör sig i pannan av vinddragen. Kroppen är lång och mager i för stora kläder.

Tayar sover orörlig, precis som förr i Chélias berg, gömd

bland klippblocken tillsammans med sin bror. Getterna och fåren hade sprungit nedför den steniga sluttningen till vattendraget och solen stod högt som i dag på en molnfri himmel. Mycket snabbt flög fåglar pipande förbi i svärmar och brodern reste sig ljudlöst och försökte se var de slog sig ner. Det var ödemarkens vaktlar, flyktiga och ogripbara som flugor.

Nu vaknade Tayar också, utan att veta varför, kanske bara för att brodern stod tyst och såg på honom och detta var som ett finger mot bröstet. Dämpat sa han, som en viskning: »Aazi«, och tillsammans sprang de på bara fötter, de rusade nedför bergets sluttningar till vattendraget där fåren redan hade valt sin skuggade plats för en dag med solsken.

Vattnet i bäcken var fint när det var ljus. Vitt och lätt studerade det på släta stenar, det rann ner mot dalen mellan klungor av euforbia och magra akacior. Himlen blev nu mer intensivt blå, nästan svart. De båda pojkarna tog av sina slitna yllemantlar och de badade i det klara bäckvattnet som rann över axlarna, in i mun och öron. De gled sakta på mage över de hala stenarna. De skrattade. Sedan stod de i solen och torkade, brodern med handen över könet, han var nyligen omskuren. De pratade lite, om vad? Fåren och getterna vandrade uppströms på jakt efter friska växter. Flugorna började redan komma, som om de föddes ur euforbians blad, de surrade runt pojkarnas hår och stack dem på armarnas baksida. Eller ibland brände det till av en broms som omärkligt satt sig på en axel. Då måste de klä på sig igen, ta på sig yllemanteln som klubbade mot den fuktiga huden. När solen var halvvägs mot zenit tog den äldre pojken fram mat ur läderpåsen: det torra, tunga brödet, de torkade dadlarna och fikonen, den salta osten, getskinnpåsen fylld med härsket smör. De

åt snabbt vända åt varsitt håll och utan att säga något. Solen brände hårt, gjorde skuggorna kortare. Pojkarnas ansikten var nästan svarta, ögonen försvann i skuggan av ögonbrynen. När kvällen kom och solen inte längre var så långt från kullarna gick pojkarna uppför bergssluttningen igen och drev med stenkastning djuren framför sig. Uppe på platån letade de efter en ny fördjupning där de kunde sova i skydd av ett förtorkat träd eller under en sned avsats i en gammal vindslipad klippa. Där rullade de ihop sig efter att ha plockat bort flintstenarna och jagat bort skorpionerna, och de slog armarna om sig och lade huvudet mot ena axeln medan jorden kylde av.

Tayar vaknar före middagstid. När han öppnar ögonen ser han på en gång all denna vithet, solen som gnistrar på kalkklipporna. Himlen är mycket blekt blå, nästan vit. Ljuset gör ont inne i ögonen, det slår sönder. Tayar känner hur tårarna rinner på kinderna. Med möda löser han upp armarnas knut om kroppen, sträcker på benen. Vinden blåser fortfarande åt samma håll och viner i de torra trädgrenarna.

Tayar reser sig, vacklar. Han tar några steg, hukar för att pissa. Eftersom han inte har druckit sen i går är urinen mörk och luktar starkt. Tayar ser sig om efter vatten någonstans. Som förr vidgas näsborrarna för att fånga lukten av vatten. Det finns inga skuggor, inte ens en tuva med växter eller en skreva. Kalkplatån är torr och karg, härjad av vind och sol.

Tayar börjar gå igen. Han går rakt fram. Ljuset är hårt som stenen, som himlen. Men efter alla dessa dagar i fängelset, efter cellens skugga, efter de fuktiga och stinkande korridorerna där luften vibrerar dovt i neonrörens sken, efter alla fotstegen, rösterna, och dörrsmällarna som alltid hörs tre

gångar: pang! pang-pang! tycker Tayar om denna hårdhet, denna tystnad av vind och sten, denna väldiga himmel utan moln där det brinner en ensam sol.

Hungern, törsten och tröttheten har tvättat bort allt detta hos honom. Han känner hur minnena från fångelset lämnar honom. Kanske borde han ha kommit hit genast. Därborta, därnere, i stadens gråa dis, finns rädslan, hatet och avskyn. Tayar tänker på Mariem som har gömt sig på ett hotellrum därför att hon tror att han ska komma och hämnas och döda henne med sin stilett. Nu vet hon att han har rymt, det måste de ha talat om för henne. Det måste vara poliser som har skaffat henne det där rummet på ett eländigt hotell nära stationen, för de tror också att han tänker försöka hämnas, de har gillrat sin fälla. Ja, så är det, det har gillrat råttfällan, de väntar någonstans på gatan och ligger i bakhåll i en skåpbil. Eller också på baren mitt emot station, de dricker kaffe och öl hela dan och väntar på honom. Tayar får lust att skratta när han tänker på poliserna som har lagt sig i bakhåll och väntar på honom.

Luften är kall här, trots solen som bländar. För att spara på krafterna går Tayar bara långsamt upp mot platån, mot en tvär brant som bildar ett slags jättelikt trappsteg. Taggbuskarna river benen, sliter sönder tyget i de grå byxorna. Trots att här ingen finns är Tayar noga med att inte lämna några spår, inte bryta kvistar på buskarna, inte rubba småstenar på torr jord. Instinktivt hittar han igen de gamla rörelserna, dem som han glömt när han levde i stan, han går lätt böjd för att inte fångas av vind eller blickar, med armarna tätt intill kroppen, han andas genom näsan för att inte bli torr i halsen, beredd att gömma sig i en grop.

När han närmar sig klippstupet säger honom instinkten att det finns vatten någonstans på toppen. Han ser det inte, han hör det inte men han känner det med det inre av sin kropp, som ett minne. Med svårighet klättrar han uppför klippväggen och när stenarna rasar rasslar det så det hörs i hela klipplandskapet. Tayar stannar, kryper ihop mot klip-porna, han väntar på att tystnaden ska komma tillbaka.

Däruppe är det ännu mera ljus. Ingenting som längre skiljer honom från himlen. Kalkplatån är enorm, himlen blekblå vid horisonten och mörk som natten i zenit. Vinden får snåren att skälva och buskarnas brända blad att röra sig. Jorden mellan stenarna är grå, vit, salpeterfärgad. Trots solen känner Tayar kylan här, vinden. Det är en hård vind som torkar ut och blåser med kraft, den kommer långt inifrån atmosfärens djup. Tayar lägger sig på rygg på marken för att vila, han ser på himlen. Han vet inte längre vad han ska göra, vart han ska gå. Han vet inte ens varför han kom hit när han flydde från den stora staden där han känner varje gata. Ett kort ögonblick tänker han på Mariem, han ser hennes ansikte, hennes kropp, hennes ben när hon går, hennes blonda hår som lyser. Men bilden suddas genast ut, himlen och vinden får den att försvinna.

Tayar känner varje muskel i kroppen som gör ont. Han har också den här smärtan djupt inne i bröstet, en tydlig brand som sänder vågor likt feber. Tayar vänder sig om på mage, han ser på jorden och snåren omkring sig. Där finns platta små flugor som flyger nära stånden av euforbia. Ett bi också, som vinden för bort. Och så en stor svart myra, som springer i dammet. Tayar betraktar den uppmärksamt, som om den vore den sista levande varelsen nära honom. Myran springer

mot hans ansikte, sedan uppfattar den det, tvekar, går tillbaka åt andra hållet. Tayar blir glad när han ser den. Han lägger sig på sida för att bättre kunna se hur den går därifrån.

Plötsligt ser han något annat. Han är tillsammans med sin farbror Raïs på berget Chélia, på den sidan där solen går ner. Det har pågått så länge att Tayar inte vet varför de två ligger där tillsammans i stenmarkerna, orörliga och spanande med återhållen andedräkt. Längre har de gått genom busksnåren, för farbror Raïs kläder är sönderrivna och täckta av damm, och Tayars fötter blöder. De har gått i dagar, de flyr från en fara som den unge pojken inte förstår. Tayar vet att han inte får prata. Solen bränner honom på halsen och ryggen men vinden är kall, den skapar rörelse bland blad och strån. De måste tiga, de måste vara stumma som bergens stenar, tysta som hararna. Båda två, farbror Raïs och barnet, betraktar ihållande några konstiga svarta punkter som rör sig nedanför berget utmed vattendraget: människor.

Det är soldaterna från posteringen i Lambessa som patrullerar på jakt efter flyktingar. De är så långt bort att man inte ser deras ansikten. Bara uniformernas mörkgröna fläckar och deras k-pistar. De rycker sakta fram nere i dalen utan att stanna, utan att se upp. Är de rädda de också? Tayar skulle vilja fråga sin farbror, men han vågar inte tala, inte ens viska.

Rädslan finns överallt här på berget. Den finns i varje vit sten, i varje stånd av euforbia, i varje taggbuske, den finns i vattendragets fåra där de mörka soldaterna rycker fram som myror. Den finns på de mörkvioletta kullarna i fjärran, den finns i den ändlösa himlen, likt en rovfågel som sveper fram. Det skapar en fruktansvärd tystnad, en tystnad som inget kan bryta, som tränger in i kroppen och får hjärtat att isas.

Tayar uppfattar denna tystnad när han ligger på bergsplatån. Kanske är soldaterna på väg nu, söker hans spår i sandfläckarna, söker de avbrutna kvistarna, stenarna som rubbats, de små stenrasen.

I spetsen för soldaternas kolonn går en stor hund. Tayar har aldrig sett en så stor. Han ser den tydligt, den drar i koppellet som soldaten håller. Också hunden söker, den vädrar på stenarna i ravinen. Ibland stannar den med nosen i vädret som om den har uppfattat något och Tayar tänker att nu kommer den att se åt deras håll och skälla. Men den stora hunden går vidare, den springer lite i sicksack och drar bakom sig männen som måste springa de också, och trots att Tayar är rädd får han lust att skratta. Det är för att rädslan inte kommer från människorna: den finns till på egen hand, den föds ur det stora berget, ur de vita stenarna, ur buskarna vilkas blad darrar i vinden, ur den tomma himlen där solen hela tiden finns.

Tayar ryser, han ruskar häftigt på huvudet för att jaga bort bilden av berget. Med svårighet ställer han sig upp, han rör sig framåt igen på kalkstensplatån. Andningen piper i lungorna, ett slags röd slöja böljar under ögonen, strax ovanför marken. Som en sjö av blod.

Det är för att han varken har druckit eller ätit på länge. Tayar vet att om han inte hittar litet vatten nu kan han inte gå vidare. Med febril uppmärksamhet granskar han det vita landskapet. Middagstidens solljus lyser upp varje sten, varje träd och lämnar ingen skugga.

Då ser han framför sig, litet längre ner, en mörkare fläck, som bildas av busksnår med blad som fortfarande är gröna och kvistar som är svarta. Buskarna bildar en ring runt en

sänkning som knappast syns. Åt det hållet vacklar Tayar. Någonstans där finns vattnet, det är säkert. En instinkt äldre än hans liv säger Tayar att han kommer att hitta vattnet, att det väntar på honom.

Det är ett mörkt öppet hål i klippytan. Trots torkan runt omkring verkar luften fuktig här, som nere i en dal. Det växer buskar runt hålet, likt en upprättstående kalufs som böjs av vinden. När Tayar kommer närmare ser han att öppningen är mycket stor, som en krater. I botten finns en raserad stenhydda och en ho full med vatten.

Tayar går ner mot försänkningens botten, han ser bara den: den stora svarta vattenytan som återkastar himlens ljus, orörlig som en spegel. Darrande av trötthet lutar han sig över vattnet och han dricker länge utan att ens använda händerna.

I botten av försänkningen hörs inga ljud. Inget annat än vinden som vinande går genom taggbuskarnas kvistar. Ovanför är himlen klar, bländande. Tayar lägger sig i botten av försänkningen, gräset är som mossa. Solen bränner i ansiktet och på händerna. För att övervinna sin trötthet och ensamhet gnolar han litet, långt ner i halsen, som han brukade göra förr när han låg hopkrupen mot en klippa på berget Chélias sluttningar.

Drömmer han? Han är ensam på det stora berget. Solen är brännande och skoningslös. Det finns inga moln. Det finns inget ljud.

Barnet väntar, utan att förtvivla, liggande på marken. Ingen ska komma nu, ingen alls. Farbror Raïs gav sig iväg i går eller kanske i förrgår. Han lämnade sin säck och sin getskinnspåse för att kunna gå vidare. Han sa att han skulle gå ända till Lambessa över ruinerna i Timgad och hämta mat och pengar,

för att hämta meddelanden också. Han sa att han måste vänta och inte fick röra sig. Inte röra sig, Aazi, för att soldaternas hundar inte ska höra honom. Inte röra sig, inte resa sig upp. Inte tala, framför allt inte ropa, Aazi, utan vänta där, ligga på marken, gömd bland klipporna och buskarna. Vad ska han göra? Barnet skakar trots solen. Den tomma himlen tynger hårt, ljuset gör en blind och törstig. Där är tecknet på rädsla, synligt då och då, likt en hökvinge som får solen att blinka. Där är dödstecknet. Det är ett tecken som man ser när man blundar, ett hemskt tecken. Tystnaden är ändlös. Barnet kan inte resa sig, kan inte ropa, får inte. Soldaterna är som insekterna: de är inte där, sedan är de plötsligt där utan att man förstår varifrån de kom. Soldaterna tar sig fram längs jordens sprickor, precis som myrorna. Varifrån kommer de? Vad vill de, vad söker de? Tayar gömmer huvudet i armarna, ligger på marken som bränner honom. Febern dunkar i tinningarna, eller är det middagssolen? Dagen har bränt så länge utan att slockna som om det aldrig mer skulle bli natt. Törsten är väldig, den liknar en rysning som löper under huden. Långsamt vänder sig barnet om, han sträcker ut handen mot den tomma påsen. Getskinnet är förtorkat, skrynkligt som ett dött bröst. Därnere i den förbrända ravinen rinner vattnet så lätt. Tayar hör det tydligt, det sjunger en klar sång som en fågel, det är rent och fint. Att höra vattnet svalkar honom, ger honom tillbaka lite kraft. Men han får inte röra sig, inte resa sig. Det är inte vattnets ljud han hör, Aazi. Det är en soldats fälla. Soldaten har gjort en pipa av ett stycke fläderträ, och nu blåser han vattenljud för att locka till sig dem han vill döda. Om Tayar går ner från berget, om han närmar sig vattendraget för att dricka kommer den

stora hunden att vrålande kasta sig över honom, och soldaterna kommer att stå där bakom honom när hunden äter upp honom.

Solen har gått ner mot horisonten nu och Tayar börjar gå igen. Han har sovit i botten av försänkningen och det har gjort honom gott. Innan han går därifrån har han på nytt druckit några klunkar ur hon. Det kalla vattnet kändes tungt, bittert, med metallsmak, men det har gett honom nya krafter.

Tayar går mot solen, bländad, och snubblar på stenarna. Han följer en gammal stig som går över kalkplatån, sedan kommer han fram till en stor ravin som redan ligger i skugga. På andra sidan ligger den branta sluttningen som leder till Calern, till höger Cheirons kaotiska toppar, till vänster i dalbotten gårdarna i Saint-Lambert som knappast syns i den rökfärgade skugga som fyller håligheterna.

Tystnaden hela tiden som ett hot. Den kalla vinden blåser starkare, som om den kom från den annalkande natten. Kanske finns det också hundar som skäller på gårdarna i dalen, och Tayar tänker att det är honom de skäller på, precis som förr. Men tystnaden sluter sig hela tiden, släcker ut livets ljud. Nu bara ljuden av ting, knappt hörbara, stenarna som knakar, buskarna som viner i vinden.

Ljuset avtar när Tayar lämnar ravinens kant och går bakåt. Det är längesen han åt och han har inte längre krafter att ta sig uppför rasbranterna. Han måste sätta sig, klamrar sig till klipporna, hjärtat slår mycket hårt. Var gång han stannar sätter han sig på huk precis som förr på berget Chélias sluttningar. Han lyssnar så mycket han kan, är uppmärksam på varje ljud.

Det är ljudet av farbroderns steg som han väntar på kanske, eller ljudet av hans röst som är litet skrovlig och dämpad när han ropar »Aazi! . . . Aazi!« då han kommer. Men det är inte farbrodern. Det är hans syster Horriya, och han tycker fortfarande om hennes namn för det betyder frihet.

Hon kommer mot honom, han ser henne i kvällsdiset. Hon går fram mot honom invirad i sin svarta slöja. När hon bara är några steg från honom tar hon bort slöjan och ansiktet blir synligt, så vackert, blankt som koppar.

Hon gömmer sig inte. Hon är inte rädd för någon. Hon stannar framför Tayar, hon öppnar mer på slöjan och under höger arm har hon ett svart bröd och en påse surmjölk. Hon hukar bredvid Tayar, hon rör vid hans panna med sin svala hand och genast försvagas det brännande solljuset som om ett moln passerade. Hon hjälper barnet att sätta sig, hon håller honom om nacken när han dricker surmjölken. Sedan kräks han ty det har gått för lång tid då han varken ätit eller druckit. Horriya torkar honom om munnen med slöjan utan att säga något och han dricker igen. Den milda surmjölken ger honom så mycket kraft att han börjar darra.

Hon ger honom bröd i små bitar, som till ett spädbarn. Hon säger några ord med sin lugna röst, men ansiktet är sorgset. Tayar förstår genast att hans farbror Raïs är död. Soldaterna har dödat honom i närheten av ruinerna. Men han är så trött att det är honom likgiltigt och han frågar inget.

Men himlen är ännu mera tom, större, vitare. Solen har gått ner vid bergsranden, vid horisonten. Tayar vet att när solen försvinner på andra sidan bergen i Tey och Audiberque kommer natten att falla tvärt. Han skyndar sig att leta upp försänkningen igen. Men han hittar inte vägen. Han går

på måfå på den stora vidden med vita och svarta stenar under den blekgula himlen.

Buskarna är inte många. Det finns låga stenvmurar som utan anledning går till andra änden av platån. Tayar följer dem med svårighet. Törsten och hungern ger ilande smärtor. Smärtorna stiger upp från de vassa stenarna, från himlen, från buskarna. Tayar sätter sig ett ögonblick på huk för att vila och händerna rör vid stenarna som redan är kalla.

Nu minns han. Det var hans farbror Raïs som sa det första gången till honom, men han visste det redan, som om det var något han hade lärt sig samma dag han föddes. Snabbt letar han bland stenarna tills han hittar en stor trekantig sten. Det är den, den som han förr hörde kallas »hungerstenen«. Farbror Raïs talade med honom om den, han minns, farbrodern visade honom stenen och han skrattade, och han visste att det inte var en sten som andra. Det var en sten som hade en hemlighet, en ande, när man stötte på den där man gick.

Tayar knäpper upp knapparna på sin reglementsenliga jacka och trycker stenens spets mot huden där smärtknuten dunkar, alldeles intill hjärtat. Kylan i stenen gör att han ryser, men har kramar stenen mycket hårt i sina armar och trycker. Stenens spets tränger in i köttet. Han kramar stenen så hårt att han stönar av smärta. Men armarna bryr sig inte om smärtan.

Stenen trycker så hårt mot mellangärdet att Tayar knappt kan andas. Han reser sig dubbelvikt, nedtyngd och börjar gå mot kalkplatån. Nu hjälper stenen honom, den ger honom sin kalla kraft, den utplånar hungern och smärtan.

När natten börjar falla ser Tayar försänkningen. Längst

ner ser han hyddan, den ser ut som en igloo av sten. Längre bort bergens klippiga kam, och kanske också Loups dalgång, redan nedsänkt i natten, utmärkt av avlägsna stjärnor som blinkar i det djupa mörkret.

Sänkans kanter ligger fortfarande i skymningens milda ljus. Tayar närmar sig hyddan, han betraktar den låga öppningen in mot mörkret. Han tvekar, för det här liknar en trollkarls grav. Händerna skakar när han böjer sig fram och går in i stenhyddan. Golvet av trampad jord är snyggt, med spår av gammal eld där det bara finns litet aska kvar.

Tayar sätter sig vid ingången till hyddan, framåtlutad för hungerstenens skull. Febrilt samlar han ihop några trästycken, kvistar och löv för att göra upp eld. Sedan minns han att han inte har några tändstickor. Dem tog man ifrån honom när han gick i fängelse. Kanske var trät ändå för fuktigt inne i hyddan, och kanske vet han inte längre hur man gör upp eld. För, i gömställena på berget Chélia, kom hans bror med grenar, lavar som liknade hår, och han satte sig på huk och gjorde upp eld.

Det är i botten på en dal, inte långt från ruinerna i Timgad. Djuren ligger runt ett torrt träd som om det var trädet som var deras riktiga herre och inte barnen i trasor som med stenkast har följt dem hela dan. Den svarta natten har kommit, full av stjärnor. Man hör det skarpa ljudet av insekter. Den kalla vinden blåser som här, och det är på grund av den som djuren har samlats intill barken på det gamla trädet som blixten slagit ner i.

När lågan stiger upp mellan barnets skickliga fingrar, skälvande, munter, likt ett vilddjur, tittar Tayar så mycket han orkar. Han är glad, känner en lycka så intensiv att han inte

kan röra sig eller tala. Han kan bara titta så mycket han orkar, berusa sig av anblicken av elden. Brodern skrattar, talar högt. På lågorna lägger han stora grenar av stenek som knakar när de skickar upp hela moln av gnistor i natten. »Kom, Aazi, hjälp till!« säger han. Då matar också han elden med kvistar, torra växter, rötter som fortfarande är täckta med röd jord, allt han får fatt i. Elden är girig, den slukar allt mycket snabbt, den spottar upp sin rök som vajar i ljuset. Insekterna kommer och dör i elden, de långsmala flygmyrorna som strimmar luften och bränns i lågorna. Tayar ser på sin brors ansikte. Det är brunrött, det har också eldens färg och det krulliga håret har kopparglans. Särskilt ögonen är som elden, som om det fanns gnistor långt inne i dem som lyste i natten. Han springer och han dansar runt elden, han talar till den som om den verkligen vore ett djur, då och då utstöter han egendomliga gutturala skrik: »Naoh! Narr!...« Eller svordomar för att han bränt sig när han kastat in en gren för nära lågan.

Sedan, när elden är stor och stark och den har slukat hela grenförrådet, sätter sig de två barnen framför den, på den sidan där det inte ryker, och de ser hur den långsamt dör ut medan nattkylan undan för undan kommer tillbaka på rygarna, i håret, i jorden mellan fingrarna på dem.

Tayar drömmer om elden med öppna ögon mot natten. I försänkningens botten, i skydd för vinden ser han bara kraterns kanter som avtecknas mot den klara himlen. Tayar känner sig vara långt från människorna. Det var så längesen han upplevde en sådan ensamhet att det svindlar. Långsamt, utan att släppa hungerstenen, lämnar Tayar stenhyddan och går till sänkans mitt. Han går på alla fyra som en hund och med

huvudet tillbakakastat för att se den stjärnfyllda himlen. Försänkningens botten är klädd med mjukt gräs som bevarar dagens värme likt pälsen på ett djur.

Vinden går ovanför kratern, hårda stötar som kommer djupt inifrån rymden. Det enda som finns är ljudet av vindens vågor, och kylan. Tayar står länge hopkurad utan att röra sig och betraktar stjärnorna. Så småningom kommer han ihåg var stjärnorna fanns förr, han känner igen dem en efter en utan att kunna deras namn eller något annat om dem. Så kommer skenet när månen går upp i öster, en stor vit fläck som växer på himlen. Allt detta var så längesen att Tayar har glömt hur det var. Men det är starkare än hela livet, det kommer tillbaka inom honom, tömmer honom, renar honom som hungern och törsten.

Tayar rör sig inte för att inte hungerstenen ska rubbas. Nära den raserade stenyddan finns vattenhon för fåren. Tayar går sakta fram dit, han dricker på nytt av det svarta vattnet som är smutsat av jord. Sedan går han tillbaka och lägger sig inne i hyddan. Ögonen sluts inte. De förblir öppna mot den mörka kraterns svarta ring som avtecknar sig mot himlen. Tayar lyssnar på vinden, som om han var på en båt på väg mot det okända.

När solen på nytt står på den molnfria himlen sätter sig Tayar vid kraterns kant. Han betraktar klippslätten som sträcker sig ända bort till de bistra bergen. Överallt är det stenmurar. Kratrarna i andra försänkningar bildar mörka fläckar här och där.

Tystnaden är så stor, så tung att Tayar inte hör pojken som kommer mot honom. Det är ett barn på tolv tretton år, kraftigt, med mycket brun hy och svart hår trasslat av vinden.

Nu står han på andra sidan försänkningen i motljus. Han är klädd i en skidlöparanorak som är litet för stor för honom. Han betraktar Tayar utan att röra sig och med händerna i fickorna.

Tayar ser honom. Han vill resa sig, men den tunga stenen som ligger tryckt mot magen gör att han faller tillbaka. Under några sekunder tänker Tayar att han skulle vilja döda pojken som betraktar honom. Men det är inte längre möjligt. Han stoppar handen i byxfickan och känner med fingertopparna den lilla stiletten som Frank gav honom innan han började sin flykt. Det är en liten kniv med plasthanntag och smalt spetsigt blad, och när han fick den tänkte Tayar på Mariem. Nu vet han mycket väl att han inte längre kan använda den. Han har ingen kraft längre. Vinden, nattkylan, tystnaden och hungern har tagit ifrån honom allt begär efter hämnd.

Tayar betraktar den unge pojken som liknar honom där han står på andra sidan av försänkningen. Han tecknar »Kom hit! Kom hit!« med handen. Pojken betraktar honom länge utan att röra sig, sedan går han runt kratern utan brådska och med händerna i fickorna. Ansiktet är mycket brunt, de svarta ögonen har metallglans.

Tayar ser med ångest hur han närmar sig. Det är så länge sen han såg ett mänskligt ansikte. När pojken är några steg ifrån honom stannar han. Nyfiket granskar han Tayar. Han låtsas att han inte rädd och står med händerna i fickorna, men han är beredd att ta ett språng bakåt för minsta tecken.

»Vad heter du?« säger Tayar. Han talar med svårighet på grund av hungerstenen som han trycker mot mellangärdet. Och han har inte heller talat på länge, orden har torkat i halsen.

Pojken svarar inte. Han säger bara:

»Är ni sårad?»

»Jag har sovit här«, säger Tayar. »Har du inget att äta? Jag är hungrig.«

Pojken ser på stenen som Tayar håller tryckt mot magen.

»Varför har ni den där?»

»Det gör detsamma«, säger Tayar. Han släpper stenen på marken bredvid sig. »Det är för att man inte ska känna hunger.«

Pojken säger inget mer. Han står där och tittar på honom, lutar kroppen något åt sidan, och plötsligt blir Tayar mycket rädd för tystnaden, han vill hålla kvar barnet i sin närhet. Med svårighet plockar han fram den lilla kniven med plast-handtag ur fickan och räcker den till pojken:

»Hördu, jag har inga pengar, men du får kniven. Ge mig något att äta, jag är mycket hungrig. Jag har inte ätit på flera dar.«

Den unge pojken rör sig inte, svarar inte. Solljuset markerar hans silhuett mot himlen och Tayar kan inte se hans ansikte. Plötsligt går pojken därifrån, han lämnar försänkningen utan att vända sig om. Tayar skriker, och rösten är hes:

»Vart ska du? Hallå! Kom tillbaka!«

Tystnaden återvänder till kalkplatån. Tayar känner svin-del och han går ner i försänkningen. Kanske är det smärtan som kommer tillbaka i hans kropp nu när han har blivit av med hungerstenen.

Hela dagen spanar Tayar mot kraterkanten och platsen där pojken försvann. Då och då tycker han sig se hans orör-liga silhuett mot himlen, med sitt mörka ansikte och sitt hår svart som gräs och glänsande i ljuset. Det är ett magert barn

med allvarligt ansikte och mörka ögon dolda av ögonbrynens skugga. Hans smala läppar är sammanpressade i ett stumt uttryck. Nedifrån försänkningen betraktar Tayar honom med ögon som lågar av feber. Han känner honom väl, han känner igen honom. Barnet liknar honom, han är som en exakt avspegling av honom själv. Han har samma kläder, den långa yllemanteln är svept runt halsen och fladdrar runt hans magra kropp och visar benens form. Han står barfota på de spetsiga stenarna, och håret rör sig i vinden, svart och glänsande som gräset.

När han känner igen honom känner Tayar en egendomlig berusning, som utplånar all smärta. Hungern upphör att tära honom och bröstet andas fritt, vidgas av en mycket djup suck. Tayar vet att han inte behöver tala eller röra sig. Utan att fatta hur står han upp på högplatån, han känner den mäktiga vinden i ansiktet. Han ser den andra sluttningen, där getternas stig går ner i sicksack över rasbranter och snår och ända ner till vattnet.

Det är en väldig öppning i berget, där ett ljus vibrerar som aldrig tycks ta slut. Tayar lutar sig fram, han betraktar tomheten av alla krafter. Bergen av rosa sandsten och kvarts glimmar som i gryningsljus. Himlen är blå. Det finns inget ljud utom vindens blåsande i hans öron, gnisslet av sand som vittrar. Ingenting rör sig. Inte en fågel, inte ett djur. Ljuset öppnar sin väg ända till horisonten, och det är på den som Tayar rör sig framåt, glider. Han lämnar sig själv. Han rör vid alla punkterna i dalen, ända till horisonten. Han ser de röda stenarna i Timgads ruiner, de liknar förstörda termitstackar, och oasernas palmer, där vattnets fina ånga flyter lättare än en rök.

Ännu längre bort leder ljusets väg honom till lerhuset vid kanten av vattendraget. Men huset är övergivet. Grenarna som bildat grind till inhägnaden ligger slängda på marken; där finns inte längre några får eller getter. Tayar betraktar allt detta damm med plågsam uppmärksamhet, och varje sten, varje bit av lerväggarna, varje död gren väcker en gammal smärta i honom. Stenlandskapet runt huset har skingrats i det oändliga, ödemarkens kalla vind stryker över den orörlige mannens ansikte.

Långsamt, timme för timme, går solen åter ner mot horisonten. Natten som kommer är först mycket svart, uppslukar kalkplatån i sin kyla. Krypande har Tayar tagit sig upp till försänkningens kant, inte långt från stenhyddan. Men den iskalla vinden driver honom tillbaka och han glider sakta ner till kraterns botten, han kryper ihop i det fuktiga gräset. Han tänker fortfarande på ljusvägen som han har sett alldeles nyss, den som den unge pojken som liknar honom har visat. Men kölden har utplånat allt.

Så kommer stjärnorna, svagt, sedan mer och mer lysande. Aldrig har de lyst med sådan glans. Med huvudet i gräset betraktar Tayar dem med glädje. Liksom förra natten känner han igen dem. Han hittar deras platser, deras bilder, till och med de minsta som glimmar med svårighet, helt nära jorden. Den här natten finns det andra saker i dem, som om de bar på ett okänt meddelande. Som en musik, som går allra djupast in i honom och förvirrar honom. Tayar betraktar stjärnvägen som går över den mörka himlen, han hör stjärnornas lätta, distinkta sång som splittras i tomheten. Himlen rymmer allt, höljer allt, och under den upphävs tiden i en mångfaldig svindel. Oupphörligt visar sig nya bilder, nya stjärnor.

Tayar vet att han inte längre har något ansikte, inte någon kropp, och att han har blivit en orörlig punkt på den kalla jorden, i natten. Utan att sluta ögonen stelnar han i en iskall sömn, som gör hjärtslag och andning långsammare. Över honom lever stjärnorna ett intensivt, strålande liv, deras olika distinkta melodier som liknar insekternas sång korsas i natten.

I gryningen rinner fukten över Tayars ansikte. Det första ljuset väcker honom ur hans dröm, och han ser, först otydligt, sedan allt klarare, konturen av barnet som liknar honom. Den unge pojken står upp, han balanserar på kraterns kant och solljuset gör ansiktet mörkare, nästan svart. Håret har samma färg som bränt gräs.

Orörligt står barnet och tittar. Tayar skulle vilja be honom komma, teckna åt honom som i går, men han kan inte längre röra sig. Nattkylan har gjort honom tung som stenen. Bara ögonen kan se, ropa på hjälp.

I några språng är pojken nere hos honom i försänkningens botten. Ur fickan på sin anorak drar han fram en bit bröd, en apelsin och en kniv. Han lägger det bredvid Tayar utan att säga något.

När han ser att Tayar inte kan röra sig bryter han lite bröd och lägger en bit i mannens mun. Sedan skalar han apelsinen och ger honom en klyfta. Saften rinner ner i Tayars hals och bit för bit återkommer krafterna i hans kropp. Han darrar när han försöker resa sig på armbågarna. De första solstrålarna lyser upp kraterns kanter, de svarta buskarna som darrar i vinden. Tayar äter mera bröd, han suger på apelsinklyftorna och spottar ut hinnorna.

»Är ni hungrig?«

Tayar nickar medan han äter.

»Fryser ni?«

Pojken tar av sig anoraken och lägger den på Tayars bröst och drar ärmarna på ömse sidor om halsen.

»Är ni sårad?« frågar pojken igen. I hans röst finns ingen rädsla längre, bara oro. Tayar säger nej genom att skaka på huvudet. Apelsinsaften fyller hans mun, väcker livet i hans ansikte och inälvor.

»Vad heter du?«

Tayar försöker tala men rösten är så svag att det bara är han som hör den. Pojken lutar sig mot honom, ögonen lyser i det mörka ansiktet med en hemlighetsfull glans som tycks komma inifrån. Han talar inte, han bara ser på Tayar, och blickens ljus ger honom krafter som ett näringsmedel.

Tayar blundar ett ögonblick. Nu glömmer han allt, cellen med de fläckiga väggarna, lukten av mögel och piss, ljuden av steg som hörs längs korridorerna, över hans huvud och under hans säng, överallt, de hårda ljuden av klackar som aldrig slutar trampa i korridorerna. Detta utplånas äntligen, också ljudet av neonrören som sprakar, gnisslet av galler och det fruktansvärda ljudet av smällande dörrar som alltid hörs tre gånger: pang! pang-pang! Ljudet av hjärtat, ljudet av dörrarna, ljudet av slagen. Här utplånas detta, i morgonens milda sol, uppe på kalkplatån, i de lysande blickarna från barnet som står på knä bredvid honom. Han öppnar ögonen, han ser den orörliga pojkens kontur, hans hår som belyses av solen som gräs. Svagt säger han »Aazi . . . « och han skrattar litet, ljudlöst, och handen lyfts för att fatta pojkens. Men pojken är uppe i ett språng, står ett ögonblick stilla, i jämvikt och med spända muskler, beredd att fly.

Tayar har rest sig med en ansträngning som får svetten att bryta fram i ansiktet och som bränner i bröstet, och han betraktar barnet som springer längs kanten på kratern, lätt som en killing. Silhuetten stannar ett kort ögonblick mot kraterns kant, som om barnet tvekade. Sedan är han plötsligt försvunnen utan att Tayar kan förstå hur. Nu återstår bara den ofantliga och tomma himlen, ljuset, vindens ljud.

Tayar trevar bredvid sig och finner brödbitarna, de fuktiga apelsinskalen. Han försöker ta en bit bröd men fingrarna har ingen kraft och brödet rullar i gräset bredvid honom. Trots anoraken på bröstet känner Tayar kylan som kommer in i honom och intar honom steg för steg.

Krypande på mage försöker Tayar ta sig uppför försänkningens sluttning. Det tar så lång tid att han inte riktigt vet längre vad som hände innan. De tårfyllda ögonen betraktar stint de vassa stenarna och taggbuskarnas kvistar över honom mot den vita himlen. Vissa ögonblick tycks världen tömmas, som om natten var på väg, en fruktansvärd natt som aldrig skulle ta slut. Eller också täcker en slöja av blod rymden och får buskarnas taggar att lysa med mördande glans. Krypande på mage som en ödla tar sig Tayar sakta uppför kraterns sluttning. Stenarna river underarmar och knän, sargar bröst och ansikte, men han bryr sig inte om det. Det finns en sista styrka i honom, därför att han vill se. Barnet har försvunnit och lämnat efter sig ett stråk av ljus. Det är det som Tayar vill följa, likt en väg som för honom till det stenlandskap han känner så väl, den öppna dalen i berget som går till världens ände.

Det är en plats som han egentligen aldrig har lämnat. Långsamt lyfter sig Tayar upp till kraterns kant, där han ska kunna

se ljusvägen. Kalkplatån ligger ensam under den blå himlen, isvinden viner i taggbuskarna. Långt bort ligger de höga bergen, redan grå, överkliga. Lyft av samma kraft fortsätter Tayar att ta sig fram på platån, långt från den skyddande försänkningen. Han följer ljusvägen som barnet har dragit upp genom busksnåren, fram till stupets kant. Stenarna flår händerna, river sönder kläderna, men han känner inget. Han släpar sin kropp, går ibland på knä, ända till andra änden av platån där allt solljuset finns. Han skyndar sig för han vet att natten kommer snart och att han inte längre kommer att klara kylan som faller över jorden. Han måste nå stupets kant innan solen har nuddat bergen, annars är det försent.

Han kryper på marken, och lukten av fårlortarna blandas med lukten av växterna och lukten av röken som kommer från gårdarna nere i dalarna.

Men solen är snabb, den går ner mot jorden som ett bländande fartyg. Ljuset slår Tayar i pannan, bromsar hans färd. Förblindad blundar han. Men han är redan vid stupets kant. När han tittar känner han hur han grips av svindel.

Där ligger han som förr, ligger på mage bland stenflisorna och håller andan. I en viskning säger hans farbror kanske »Rör dig inte, Aazi, tala inte...«

Solen bränner och bländar, men Tayar ser äntligen det han sökte, den enorma dalen som går till andra änden av världen, till platsen där varje sten, varje växt, varje taggbuske lyser med en glans som inte finns någon annanstans, för ljuset kommer från dem och inte från himlen.

Tayar känner lyckan inom sig när han betraktar dalen utan skugga. Ögonen fuktas av tårar, och för första gången på

flera dagar känner han inte längre hungern, ej heller kylan. Branden mitt i bröstet strålar som en sol.

Tystnaden ligger väldig över dalen. Där finns ingen fågel som seglar, där finns ingen skugga, ej heller rädsla. »Ge inget ljud ifrån dig, Aazi, titta . . . « Solen bränner nacken och axlarna genom hans trasiga kläder. Han har lämnat getskinns-påsen bland klipporna, och säcken, för att kunna gå fortare. Han ska gå långt, före natten, på berget Chélias sluttningar och ända till grottan där hans bror och syster Horriya väntar på honom. Det finns ingenting annat, ingen annan i världen. Den stora öppna dalen leder till andra änden av jorden, längre bort än Timgad, längre bort än Lambessa. Barnet har kommit tillbaka för att öppna vägen för honom, för att visa honom sin ljussignal. Nu återstår bara att se, låta sig glida på den glittrande vägen.

Tayar ser inte längre solen som går ner mot bergen, inte heller skuggan som dränker dalen. Med huvudet mot mar-ken och med vinden i håret ligger han orörlig som om han sov. Men ögonen är öppna och hinnan glänsar i ljuset. Han andas sakta, med stor stor möda.

Då ser han inte männen som rör sig fram längs stigen, mellan stenmurarna. De har uniformer och en av dem håller en stor gulbrun hund i koppel som nosar på stenarna och stannar då och då. Männen vet vart de ska gå, de leds av en ung pojke som går före dem under tystnad. De rycker fram på kalkplatån, mot försänkningen som redan ligger i skugga. De talar inte, de skyndar sig, och klampet från deras kängor rubbar för ett ögonblick jordens tystnad.

FÖR flera år sedan deltog jag i ett möte anordnat av PEN:s Fängslade författares kommitté. Denna mörka decem-berkväll lät jag mig smittas av kommitténs entusiasm och lovade att skriva en nyårshälsning till några fängslade författare i Kina. Mitt namn kunde vara provocerande för myndigheterna i mitt gamla hemland Iran och göra mer skada än nytta för de fängslade författarna där. Jag valde Kina, ett land så långt bort som möjligt. Jag skickade korten och glömde det hela. I mina ögon räknades det jag hade gjort som något oviktigt, något inte värt ordet »engagemang«.

Fem år senare fick jag ett ovanligt brev, adresserat till mig från Kina, från en författare som hade suttit i fängelse. Han ville berätta för mig hur mycket mitt vykort hade betytt för honom. »Tanken på att någon i Sverige, landet så långt borta från Kina, tänkte på mig gav mig kraft att stå ut«, skrev han. »Därför sparade jag adressen för att skriva till dig så fort jag kommit ut ur fängelset.«

Och så hittar jag Stig Dagermans text »Att skriva på«, daterad 1948. Det är som om han är med och talar till oss i dag: »En protest ersätter inte en kanon, men andras erfarenhet har lärt mig att det att vara förföljd framför allt är att vara ensam och att allting som minskar denna ensamhet är av vikt, även om det är en så spröd sak som en sympatiförklaring på ett avlångt papper. Detta må gärna kallas »skrivbordshjältemod«, men den klyschan bör tas med ro.«

Men varför fängslas författare? Vad har den mexikanska journalisten och författaren Lydia Cacho Ribeiro gjort för att förtjäna fängelse och tortyr? Lydia Cachos »brott« är att hon riktade ljus mot korruperade makthavare, för att hon inte kunde tåla orättvisa, maktmissbruk och förtryck.

Det som den kinesiska författaren Shi Tao, den peruanska Melissa Rocío Patiño, den syrianska Faraj Bayrakdar, den iranska Yaghoub Yadali och andra fängslade författare har gemensamt är att de har använt farliga ord – ord som visar gapet mellan det som är och det som borde vara.

Författare fängslas för att deras ord tränger under ytan, avslöjar det som är falskt och pekar på brister i deras hemländers politiska och medborgerliga friheter. Diktatorer känner sig utpekade, avslöjade och kränkta och kräver lydnad eller tystnad. När det inte hjälper straffar de författarna, censurerar deras verk och sätter dem bakom fängelsemurar. Det är priset författare i diktaturländer betalar för att kunna behålla sin egen röst.

Från denna plattform protesterar vi varje år mot att författare fängslas. Vi höjer vår röst mot regeringar, samtidigt som vi skickar en signal till fängslade författare att vi har hört deras röster och att vi inte lämnar dem ensamma.

Azar Mahloujian är ordförande för Fängslade författares kommitté.

Imprisoned in Cuba – main cases

MARCH 2008

CRACKDOWN TRIALS The following 21 writers, journalists and librarians were among 35 sentenced during one-day trials held on 3/4 April 2003 under laws governing the protection of the Cuban state. They were arrested as part of a crackdown on alleged dissidents that began on 18 March 2003 and in which 75 people in total were detained and tried. The one-day court hearings were held behind closed doors and there was insufficient time for the accused to put together a cogent defence. The accusations focused on the alleged conspiratorial dealings between the defendants and James Cason, the chief of the US Special Interests Section in Havana. Shortly before the crackdown Cason had considerably stepped up his contacts with Cubans who had voiced opposition to Fidel Castro. **CHARGES** All of the detained were tried under Article 91 of the Penal Code and Law 88. Article 91 deals with charges of acting against »the independence of the territorial integrity of the state«, the maximum penalty for which is death. Law 88 is a catch-all piece of legislation that has been used in the past as a means for sending writers and journalists to prison. It allows for prison sentences of up to 20 years for those found guilty of committing »acts that, in line with imperialist interests, are aimed at subverting the internal order of the Nation and destroying its political, economic, and social system.« **APPEALS** All those sentenced lodged appeals with the Tribunal Supremo

Popular (Supreme Popular Tribunal) in April 2003 but none were successful. However, since April 2004, 14 of those sentenced have been conditionally released, seemingly for health reasons. **BACKGROUND** An official statement on the Cuban government website (www.cubagov.cu) explicitly condemned the alleged actions of James Cason and, by definition, those with whom he allegedly conspired. The fact that the statement went on to mention the so-called Five Heroes – Cuban nationals who infiltrated Miami-based anti-Castro organisations – suggests that the arrests may also have been made as a reprisal, and possibly as a bargaining chip to obtain their release. The Five Heroes have been detained in the US since 1998. The Working Group on Arbitrary Detention of the United Nations Commission on Human Rights has formally declared that all those sentenced in the March 2003 clampdown are being detained arbitrarily (Category II). **HEALTH CONCERNS** The majority of the writers, journalists and librarians are suffering from health complaints caused or exacerbated by the harsh conditions and treatment they are exposed to in prison. Despite their deteriorating health status, access to adequate medical treatment is often limited. (See below for individual updates).

■ **Pedro ARGÜELLES MORÁN:** de Ávila. **YEAR OF BIRTH** c. 1948. director of the Cooperative of Independent Avileña Journalists (Cooperativa Avileña de Periodistas Independientes – CAPI) **SENTENCE** 20 years. Sentenced under Law 88. **PRISON** Canaleta, Ciego In 2003 Argüelles reported that he was suffering from cataracts and had lost a lot of weight. Reported to have been freed on 29 November 2004, but it was later discovered that he had merely

been transferred to the Combinado del Este prison. Reported in March 2005 to be suffering from inflammation of the liver. In July 2005, was reported to be suffering from cataracts in both eyes which had rendered him practically blind. Transferred to Canaleta prison in Ciego de Ávila in November 2005. Hospitalised in April 2007 because of cataracts in both eyes; later diagnosed with severe arthritis and a benign prostate tumour. Reportedly went on hunger strike on 16 June 2007 to gain access to the medicines brought by his family. As of March 2008 reportedly still being held at Canaleta Prison. In April a transcription of an interview with him criticising Raúl Castro's regime was posted on the internet (see <http://cubadata.blogspot.com/2008/04/llamada-la-sede-del-plnc-de-pedro.html>). **NEW INFORMATION** Reportedly went on hunger strike in September 2008 along with Juan Adolfo Fernández Saíenz and another prisoner in protest at being denied access to periodicals with religious content. The literature was eventually given to them after they had been on hunger strike for a week. Honorary Member: English PEN.

■ Víctor Rolando ARROYO CARMONA: author, journalist (Independent Union of Independent Cuban Journalists and Writers – Unión de Periodistas y Escritores de Cuba Independiente – UPECI – and Cubanet) & librarian (Reyes Magos Library). **SENTENCE** 26 years. **PRISON** Kilo 5 ½ prison in Pinar del Río. **YEAR OF BIRTH** 1951. **CHARGE** Article 91. **PRISON CONDITIONS/HEALTH CONCERNS** Arroyo has staged a number of protests against prison conditions and as a result has been held in »punishment cells« on at least four occasions since his imprisonment. Several reports received in 2005 that he had suffered threats in prison and inadequate medical care. Arroyo suffers from pulmonary emphysema. In June 2007, it was reported that Arroyo have had various skin growths surgically removed in the last year; also reportedly suffering from dental and high blood pressure problems which the prison authorities have refused to treat. **NEW INFORMATION** On 13 February 2008 Arroyo's wife reported that he was suffering from increased harassment, including being threatened with beatings

and repression if he did not comply with the government's re-education programme. In March 2008 it was reported that Arroyo has been diagnosed with diabetes and hypertension, and that his pulmonary emphysema had been worsened by other prisoners' cigarette smoke and lack of ventilation in the prison. **NEW INFORMATION** Arroyo was reportedly transferred from Holguín prison to Kilo 5 ½ prison in Pinar del Río on 23 or 24 August 2008. The move reportedly means that he is now closer to his family. Honorary member: Finnish PEN

■ **Mijaíl BÁRZAGA LUGO:** journalist (Agencia Noticiosa de Cuba). **SENTENCE** 15 years. **PRISON** Santa Clara Provincial Prison or possibly Guamajal prison in Villa Clara. **CHARGE** Law 88. **DATE OF BIRTH** 25 April 1967. Reported to have suffered from conjunctivitis after a month in a punishment cell in September/October 2003. Bárzaga is the brother of well known human rights activist Belkis Bárzaga Lugo. **NEW INFORMATION** In March 2008, it was reported that Barzago Lugo was sharing a cell with 16 other prisoners and was

allowed family visits every six weeks. According to his sister, the authorities allowed the family to give him medicine but not always food during the visits.

NEW INFORMATION Barzaga was reportedly transferred to 1580 prison in Havana city on 23 or 24 August 2008. The move reportedly means that he is now closer to his family. Honorary Member: Netherlands PEN

■ **Juan Adolfo FERNÁNDEZ SAÍNZ:** journalist (Agencia Patria). **SENTENCE** 15 years. **PRISON** Canaleta, Ciego de Ávila. **DATE OF BIRTH** 30 November 1948 **Charge** Law 88. **HEALTH CONCERNS** Went on hunger strike on at least three occasions in 2003 in protest of prison conditions. In September 2004 it was announced that Fernández had developed an as yet undiagnosed lump on his torso that was feared might be malignant. Reported in February 2005 to be suffering from emphysema, a cyst in one of his kidneys, a hernia, prostatic hypertrophy (Grade 1), generalised arthritis and high blood pressure. In January 2006, Fernández' wife and daughter reported that he was

suffering from high blood pressure and circulation problems and had lost weight. On 24 August 2007 it was reported that Fernández' health was in further decline. He was said to be suffering from chronic hypertension, emphysema, prostatic hyperplasia and a kidney cyst. **NEW INFORMATION** Reportedly went on hunger strike in September 2008 along with Pedro Argüelles Morán and another prisoner in protest at being denied access to periodicals with religious content. The literature was eventually given to them after they had been on hunger strike for a week. Honorary Member: English PEN.

■ Miguel GALVÁN GUTIÉRREZ: journalist (Havana Press agency) and coordinator of the Varela Project. **SENTENCE** 26 years. **PRISON** Guanajay, Havana. **YEAR OF BIRTH** 1965. **CHARGE** Article 91 and Law 88. Sentence confirmed on 3 June 2003 by the Supreme Popular Tribunal. On or around 3 August 2003, Galván, was reportedly threatened by the Agüica prison governor with a transfer to Guantánamo prison, over 500 miles away from his fa-

mily, if he continued passing news to the outside about prison conditions. Transferred in May 2004 to Block 10 of Agüica prison which houses prisoners considered highly dangerous, including those serving life sentences for murder. Reported to have a physical disability due to a road accident. On 21 May 2006 it was reported that Galván had been kept incommunicado since October 2005, and had been deprived of numerous rights, including family visits, sunlight, letters and religious observance. On 15 June 2007 Galván was reportedly transferred from Agüica prison in Matanzas to Guanajay prison in Havana, where conditions were reportedly better. He is reported to have suffered numerous illnesses in prison. **NEW INFORMATION** In March 2008 it was reported that Galván continues to suffer solitary confinement, inadequate medical care and restrictions on family visits. Honorary Member: Sydney PEN.

■ Julio César GÁLVEZ RODRÍGUEZ: freelance journalist **SENTENCE** 15 years. **PRISON** Combinado del Este, Havana. **CHARGE**

Law 88. PRISON Combinado del Este prison, Havana. He is said to suffer from high blood pressure and arthrosis – a degenerative disease of the joints – and high blood pressure. Received surgery for the removal of kidney stones in early 2004. Reported in June 2005 to be suffering from severe pains due to his arthrosis and various other ailments. On 14 September 2007 Gálvez was transferred to the military hospital at Combinado del Este prison, where he is being held. He is said to have developed serious respiratory problems while in prison. NEW INFORMATION In 2008, reportedly still being held at Combinado del Este, where his family is only allowed to visit once a month. Honorary Member: English PEN

■ José Luis GARCÍA PANEQUE: journalist (Agencia Libertad press agency) & librarian (Carlos J Finlay Library). SENTENCE 24 years. CHARGE Law 88 and Article 91. PRISON Las Mangas prison, Granma. DATE OF BIRTH 24 July 1965. HEALTH CONCERNS Reported to have suffered mental illness during his imprisonment,

and held for one year in a prison psychiatric unit from November 2004 to November 2005. He suffers from acute intestinal illness which has led to malnutrition, diarrhoea and excessive weight loss. He is also said to have suffered from chronic pneumonia and a kidney tumour. In late 2007 it was further reported that he had contracted pneumonia and that he may have a duodenal ulcer. NEW INFORMATION In January 2008 it was reported that García Paneque's health had seriously deteriorated as a result of poor intestinal absorption, a condition for which he was not receiving an appropriate diet or medical treatment. His wife and children reportedly fled to the USA in June 2007 due to continuous harassment. Honorary Member: English PEN.

■ Ricardo Severino GONZÁLEZ ALFONSO: president, Manuel Márquez Sterling Journalists Society, director of De Cuba magazine, and librarian (Jorge Mañach Library). Also writes poetry and short stories; publications include *Historia Sangrada* (A Bloody History), *Hombres*

sin Rostros (Men without Faces), and *Con Fines Humanos* (Human Purposes). SENTENCE 20 years. PRISON Combinado del Este prison hospital, Havana. YEAR OF BIRTH 1950. CHARGE Article 91. HEALTH CONCERNS Reported to suffer from a number of ailments, including gallstones, abscesses, heart problems, and bronchitis, all exacerbated by his detention and lack of adequate medical attention. He is also said to have spent some time in a prison psychiatric ward in 2005. Reports in 2007 suggested that González' health problems had worsened. On 14 September he was transferred to the military hospital attached to the prison, where he reportedly received medical treatment and some medication, but was kept in uncomfortably hot conditions. NEW INFORMATION González was reportedly returned to his cell on 27 January 2008 but continues to be in very poor health. On 26 March his sister reported that although González has a humanitarian visa to travel to Costa Rica, the Cuban authorities have refused to allow him to leave the island. She also expressed concern for his health. On 25 June 2008

it was reported that González was suffering from high blood pressure and arthritis, and also has problems with his circulation and digestion. According to his wife, he had not been receiving the medicine he has been prescribed for his heart condition for the past month. She had not received any response to her February request for him to be released. Honorary member: Finnish PEN and German PEN.

■ **Léster Luis GONZÁLEZ PENTÓN**: independent journalist (Movimiento Democracia) and member of human rights movement ALFA-3. SENTENCE 20 years. PRISON Prisión de Jóvenes (formerly known as Pretensado), Santa Clara. YEAR OF BIRTH 1977 (February). CHARGE Article 91. He is the youngest of the 75 opposition members arrested in March 2003. HEALTH CONCERNS Reported to have received treatment in August 2004 to rectify spinal problems. Has been hospitalised on a number of occasions since for other medical conditions. Hunger protests: González has undertaken a number of hunger strikes

in 2004, 2005 and 2006 against poor prison conditions. Despite these problems, González intends to publish a book with his journal and other testimonies, describing his life in prison. **NEW INFORMATION** Reportedly had a hernia operation in prison hospital in early 2008 and had another operation scheduled for 26 June. According to his mother, González has been diagnosed with chronic gastritis, sinusitis and lower back pain, and suffers from anxiety caused by his imprisonment and being separated from his young daughter. Honorary Member: American, English and Sydney PEN.

■ Iván **HERNÁNDEZ CARRILLO**: journalist (Agencia Patria) and librarian (Juan Gualberto Gómez Library). **SENTENCE** 25 years. **PRISON** Guamajal Prison, Villa Clara. **DATE OF BIRTH** 24 May 1971. **CHARGE** Law 88. Said to be accused in particular of possessing a computer from the USA. Reported to have started a 13-day hunger strike on 15 August 2003 with Adolfo Fernández Saíenz and Mario Enrique Mayo to demand decent food and medi-

cine for seriously ill prisoners. Reported to have been transferred from Holguín to Villa Clara Youth Prison on 9 January 2006. Reportedly began another hunger strike on 25 June 2007 in protest at mistreatment by the guards in Guamajal Hombres prison. **NEW INFORMATION** In January 2008 Hernández Carrillo reported that letters from his family and friends were being withheld and that he was being denied access to newspapers. The same month it was also reported that he was being denied contact with his family and that he was seriously ill, the hunger strike he staged in 2007 having weakened his health. In March, Hernández Carrillo reported that he had been attacked by another prisoner, who had threatened to beat him; according to Hernández Carrillo the man in question is used by the police to destabilise political prisoners in exchange for privileges. He also said that there had been an outbreak of diarrhoea in the prison reportedly due to contaminated food or water. Honorary Member: Catalán PEN, Scottish PEN.

■ Normando HERNÁNDEZ GONZÁLEZ: director of the Camagüey College of Independent Journalists (Colegio de Periodistas Independientes de Camagüey), journalist (Cubamet). DATE OF BIRTH 21 October 1969. SENTENCE 25 years. PRISON Kilo 7 prison, Camagüey. YEAR OF BIRTH 1970. CHARGE Article 91 and other provisions of the Criminal Code. Reportedly for criticising the government on Radio Martí. PRISON CONCERNS/HEALTH CONDITIONS Hernández has suffered numerous medical complaints since his imprisonment, including high blood pressure, heart, digestive and respiratory problems and significant weight loss. It is also reported that he has suffered abuse in prison including assaults by staff, being held with prisoners with acute psychiatric disorders, some of whom are extremely dangerous. NEW INFORMATION In mid January 2008 Hernández was reportedly taken to Havana's Gastroenterological Institute for further tests. On 8 April he was reportedly assaulted by another prisoner who attempted to strangle him while prison guards stood by.

Hopes of Hernández' imminent release were dashed when on 7 May he was reportedly discharged from Carlos J. Finlay military hospital in Havana, where he had been receiving treatment since September 2007, and returned to the maximum security Kilo 7 prison in Camagüey. The move came without explanation and in secret. Hernández was reportedly being kept in solitary confinement and in very poor conditions, with inadequate food and medical attention. In June, Hernández' wife reported that he was being held in the prison's infirmary, and continued to suffer from stomach and intestinal problems and mental health issues related to his long illness and ill treatment in prison. Honorary Member: English & American PEN. Recipient of the 2007 American PEN/Barbara Goldsmith Freedom to Write Award.

■ Juan Carlos HERRERA ACOSTA: journalist (Eastern Free Press Agency – Agencia de Prensa Libre Oriental or APLO). SENTENCE 20 years. PRISON Holguin. Kilo 7 prison, Camagüey. CHARGE Law 88. Re-

ported in May 2005 to have been transferred to the prison ward of the Amalia Simone Hospital in Camagüey. **PRISON CONDITIONS/HEALTH CONCERNS** Has staged a number of protests since his arrest, including hunger strikes and on two occasions reportedly sewing up his mouth to protest against the miserable conditions in which he is held, the poor medical care and the physical and verbal mistreatment to which he claims he and his fellow prisoners are being submitted. Also reported that he has suffered regular beatings from guards. He suffers health problems including cardio-vascular ailments and vitiligo, a disfiguring skin condition. Herrera was reportedly physically mistreated on 20 December at the provincial prison of Holguin for demanding his rights. It has been reported that Herrera was transferred to Holguin prison, in late November or early December 2007. **NEW INFORMATION** During a telephone conversation on 23 January 2008, Herrera reportedly told the Consejo de Relatores de Derechos Humanos de Cuba, a local human rights organisation, that his health

was getting progressively worse and that he had been prescribed antibiotics. He also protested about the extremely poor prison conditions and the meagre food given to prisoners. **NEW INFORMATION** On 30 July 2008 it was reported that Herrera had been on hunger strike since 18 July to demand better prison conditions, including better food, the right to religious attendance, longer phone calls to his family and a transfer to a prison in his home province of Guantanamo. He was suffering from fever, hypoglycaemia and low blood pressure, according to his wife, and there were concerns for his health. He reportedly temporarily sewed his mouth shut on 21 July as a further protest. On 2 September Herrera told his family that he had been on hunger strike since 31 August in protest against prison conditions. He said his visit time had been reduced to one 30-minute visit every three months, his correspondence was being confiscated, he was not allowed out of his cell and was not receiving access to proper medical treatment. He was also demanding a transfer to a prison in his home province of

Guantánamo. Honorary Member: German PEN.

■ Régis IGLESIAS RAMÍREZ: poet, writer and member of Proyecto Varela. SENTENCE 18 years. CHARGE Actions against state security and the country's economy. Detained since 18 March 2003, sentenced 19 March 2003. PRISON Combinado del Este, Havana. DATE OF BIRTH 18 September 1969. PUBLICATIONS *Historias gentiles antes de la Resurrección* (Aduana Vieja, Cádiz, 2004) (poetry).

■ José Ubaldo IZQUIERDO HERNÁNDEZ: independent journalist (Grupo de Trabajo Decoro & CubaNet) and bookseller. SENTENCE 16 years. PRISON Guanajay, Havana. CHARGE Article 91. Sentence confirmed on 3 June 2003 by the Supreme Popular Tribunal. DATE OF BIRTH 6 November 1965. HEALTH CONCERNS Reported to be suffering from pulmonary emphysema. On 9 February 2006 doctors confirmed that over the past months his health had seriously deteriorated after detecting a stomach inflammation and gastro-intestinal

bleeding. Reported to be in very poor health in early 2007. Hospitalised for two weeks in February 2007 for circulation problems that caused severe cramping. The prison authorities have refused to provide the special diet recommended by doctors. It was reported that Izquierdo was transferred to the Carlos J. Finlay Militar Hospital on 11 December 2007, as a consequence of gastro-duodenal problems. Izquierdo had started a hunger strike on 29 November in protest at the lack of medical attention at Guanajay prison. No further news as of 30 June 2008.

■ José Miguel MARTÍNEZ HERNÁNDEZ: librarian (General Juan Bruno Zayas Library), area representative for the unofficial political group Movimiento 24 de Febrero, and involved in Proyecto Varela. SENTENCE 13 years. PRISON El Aguacate high security prison, Quivicán, Habana province. CHARGE Law 88. On 6 October 2007, Martínez was transferred from Guanajay prison in Havana to El Aguacate high security prison. On arrival, Martínez managed to phone his wife to let her know about his

transfer, as he himself had found out about it only that day. **NEW INFORMATION** On 8 April 2008, as Quivicán prison prepared for a visit and performance by singer-songwriter and former politician Silvio Rodríguez, it was reported that conditions were extremely poor, with drinking water contaminated and a recent outbreak of tuberculosis.

■ Héctor Fernando MASEDA GUTIÉRREZ: independent journalist (Grupo de Trabajo Decoro & CubaNet), author and president of the Cuban Liberal Party (Partido Liberal Cubano). **SENTENCE** 20 years. **PRISON** Agüica maximum security prison, Matanzas. **YEAR OF BIRTH** 1943. **CHARGE** Law 88 and Article 91. On 7 March 2007, Maseda's wife made a complaint to the Interior Ministry about the inhumane way in which he had been transferred from his prison to a hospital where he was due to be undergo surgery. Despite being extremely weak, Maseda had allegedly been left in a punishment cell for three hours before being shackled for the transfer. In June 2007 it was reported that Maseda was

reported had had numerous skin growths surgically removed over the past year. **NEW INFORMATION** Reportedly transferred on an unspecified date from Régimen Penitenciario Especial Incrementado (Special Heightened Prison Regime – REI) section of the La Pre prison where he had been held since 2005, to Agüica maximum security prison in Matanzas. On 27 March 2008, Maceda's wife reportedly delivered a copy of his book on life in prison, *Enterrados Vivos* (Buried Alive), to the Cuban President's office. Subsequently, in April it was reported that there has been surveillance of their phone calls, with Maseda being told his calls would cut off if he read out anything. Honorary Member: Italian PEN.

■ Pablo PACHECO ÁVILA: freelance journalist (Agencia Patria). **SENTENCE** 20 years. **PRISON** Morón, Ciego de Ávila. **CHARGE** Law 88. **DATE OF BIRTH** 4 April 1970. Reported to have been freed on 29 November 2004, but it was later discovered that he had merely been transferred from Agüica Prison, Matanzas, to Morón prison in Ciego

de Ávila, his home province.

HEALTH CONCERNS Suffers from a number of illnesses in prison, including high blood pressure and kidney problems, and underwent surgery on his knee in 2007. **NEW INFORMATION** In March 2008, Pacheco's wife reported that he had developed inflammation and joint problems in both knees which required surgery, and had also been diagnosed with severe headaches and acute gastritis. Reportedly refused food between 16 and 21 April because what he was given did not comply with a diet prescribed by doctors. [In April it was reported that in a message sent from prison Pacheco had criticised reforms introduced by President Raúl Castro, such as allowing citizens to own mobile phones and stay in hotels, as not far reaching enough.]

■ **Fabio PRIETO LLORENTE:** freelance journalist and member of the Asamblea para la Sociedad Civil (Civil Society Assembly). **SENTENCE** 20 years. **PRISON** El Guayabo. **YEAR OF BIRTH** 1964. **CHARGE** Article 91. **PRISON CONDITIONS/HEALTH CONCERNS** Prieto has reportedly

been held in appalling conditions since his imprisonment and has undertaken hunger strikes in protest. Conditions include being held with dangerous prisoners, overcrowding and denial of daylight. During his detention he has suffered poor health arising from a variety of medical conditions including high blood pressure, chronic emphysema, haemorrhoids, heart complications, ear infections and coughs blood. Transferred on 18 January 2006 from Kilo 8, Camagüey to El Guayabo Prison. **NEW INFORMATION** In March 2008 it was reported that Prieto was suffering from severe back pain and that the prison conditions he was being kept in were extremely poor. According to the journalist, he had been kept in solitary confinement for a number of months, been given dirty drinking water, his niece had been assaulted when she had attempted to visit him and he had been refused contact with international journalists' associations. Prieto has reportedly also suffered from depression. A transcription of a January 2008 telephone interview with Prieto focusing on his health can be seen here: [• 86 •](http://cubare-</p></div><div data-bbox=)

presion.blogspot.com/2008/02/revista-amanecer-entrevista-al.html Honorary Member: English PEN.

■ Alfredo Manuel PULIDO

LÓPEZ: human rights activist and freelance journalist (Agencia El Mayor). SENTENCE 14 years. PRISON Kilo 7, Camagüey. CHARGE Article 91. DATE OF BIRTH 14 November 1960. HEALTH CONCERNS On 23 May 2007 it was reported that Pulido had recently been diagnosed with tuberculosis. The president of the Cuban Council of Human Rights Rapporteurs (Consejo de Relatores de Derechos Humanos de Cuba) is reported to have expressed great concern for Pulido's health. In February 2008, Pulido's wife reported that a recent visit to her husband had left her very concerned for his health. She said that Pulido is thin and weak, now drags his feet when he walks, has lost some teeth and has difficulty eating. Her request for him to be released on health grounds had been refused despite the fact that he has around 17 recognised health conditions. In March, it was reported that Pulido had been

diagnosed with chronic bronchitis, high blood pressure, hypoglycaemia, osteoporosis and loss of vision. He had also complained of depression.

■ Blas Giraldo REYES RODRÍGUEZ

librarian (20 de Mayo Library, Sancti Spiritus) and member of Proyecto Varela steering committee in Sancti Spiritus. (Proyecto Varela is a petition calling for a referendum on legal reform with the goal of greater personal, political and economic freedoms and an amnesty for political prisoners). SENTENCE 25 years. PRISON Nieves Morejón, Sancti Spiritus. CHARGE Law 88. DATE OF BIRTH 7 August 1955. In October 2006 denounced flooding in Nieves Morejón prison, which was causing sanitary problems. Reportedly underwent surgery for intestinal ailments in a Sancti Spiritus hospital in July 2007. On 17 October 2007, Reyes's wife reported that her husband had been threatened with attack by one of the prison inmates for refusing to hang communist symbols in his prison cell. She feared for his health and safety. NEW INFORMATION IN

a telephone conversation to the Cuban Council of Human Rights Rapporteurs (Consejo de Relatores de Derechos Humanos de Cuba) on 6 February 2008, Reyes reportedly denounced prison conditions as overcrowded, cramped and unsanitary, with 15 out of 107 prisoners having to sleep on the floor due to lack of beds. Honorary Member: Sydney PEN

■ Omar RODRÍGUEZ SALUDES: director of the independent press agency Nueva Prensa Cubana. SENTENCE 27 years. PRISON Toledo, Havana. CHARGE Article 91. DATE OF BIRTH 11 July 1965. In February 2007 reported to have been transferred from Agüica prison in Matanzas to Toledo prison in Havana. According to his wife, Rodríguez remains optimistic. In March 2008 it was reported that Rodríguez' wife and children are able to visit him once every two months for two hours, which they use to bring him food and update him on efforts to release political prisoners. According to his 19-year-old son, Osmany, who has lost his job because of his father's imprisonment, Rodríguez is determined not to let prison break

him. NEW INFORMATION According to a 26 September 2008 report in the Miami newspaper *El Nuevo Herald*, on 12 September a Miami judge found that the arrest, trial and imprisonment of Rodríguez had violated his human rights and those of his mother, Olivia Saludes, in a case brought under the US Alien Tort Claims Act. The judge ruled that the treatment and conditions that Rodríguez has undergone in prison amount to torture and Saludes has suffered from numerous physical and emotional problems as a result of his plight. The Cuban government had reportedly failed to respond to the accusations. Compensation was to be decided within 30 days. PEN is seeking an update. Honorary member: Finnish PEN

■ Omar Moisés RUÍZ HERNÁNDEZ: freelance journalist (Grupo de Trabajo Decoro & CubaNet). SENTENCE 18 years. PRISON Nieves Morejón, Guayos, Sancti Spiritus. CHARGE Article 91. DATE OF BIRTH 16 November 1947. PRISON CONDITIONS/HEALTH CONCERNS Reyes has reportedly suffered abuse in

prison including solitary confinements, being held in punishment cell and harassment. He suffers poor health, including high blood pressure, prostate and kidney problems, an enlarged aorta and an eye complaint. In June 2007 it was reported that Ruiz was suffering from high blood pressure and circulation problems exacerbated by the severe heat and lack of ventilation in the prison. He had also been diagnosed with a detached retina but was not receiving any treatment. On 10 August 2007, it was reported that Rioz had concerns for his mental health because of noise made by the other (non political) prisoners in his cell. He had asked the authorities to be taken to an isolation cell, but his request was denied. He was taking medication for insomnia. **NEW INFORMATION** In February 2008 Ruiz' wife reported that she was concerned about his state of health as he had swelling in the thorax following a bout of pneumonia, among numerous other health complaints. Honorary Member: Swedish PEN

Imprisoned – other main cases

■ **Jose Antonio MOLA PORRO:** director of the Independent Library Pedro Luis Boitel, President of the Cuban Foundation of Human Rights and member of the Assembly for the Promotion of Civil Society in Camaguey, served three years in prison for »pre-criminal danger to society«, from 2005 to 2008. In May 2005 Mola was sentenced to two years' imprisonment as a »pre-criminal danger to society« (»peligrosidad social predelictiva«). He was released conditionally on 28 February that year only to be rearrested on 17 November 2006. On the day of his re-arrest, Mola was at home when 10 police officers broke in and seized around a hundred books and magazines, and various other belongings. The officer in charge allegedly said they had received several reports of robbery of domestic goods in the community, and that Mola was a suspect. Instead of being released in May 2007 at the end of his two-year sentence, he was informally ordered to serve another year, reportedly because

his attitude indicated that he had not yet been »re-educated«. As of 30 June 2007, he was still being held at Cerámica Roja prison in Camagüey. **NEW INFORMATION** Previously reported as having been released on 17 May 2008. However PEN has since received reports that he is still in prison and has been transferred to Villa Clara. It is seeking to confirm his status.

■ **Raymundo PERDIGÓN BRITO:** founder of independent news agency Yayabo Press, sentenced to a four-year prison sentence by a municipal court in the central town of Sancti Spíritus, on 5 December 2006. He was reportedly arrested on 29 November 2006 by the State Security, on charges on being a »pre-criminal danger to society«, after denying a State Security order to cease his journalistic activities. On the day the sentence was announced, around one hundred demonstrators allegedly attacked the journalist's relatives. Since his arrest Perdigón Brito's sister, has taken over as the editor of Yayabo Press. Perdigón reported that he had suffered food poisoning in Sancti Spíritus

prison on 23 April 2007 caused by negligence on the part of prison staff. He also reported that inmates were concerned about a sudden increase in kidney and cardiovascular complaints. **NEW INFORMATION** As of 28 July 2008, reportedly still in prison.

■ **Oscar SÁNCHEZ MADAN:** Matanzas correspondent for the Miami-based Cubanet website. **YEAR OF BIRTH** c. 1964. **SENTENCE** Four years. **PRISON** Combinado del Sur, a maximum security prison outside Matanzas. **CHARGE** Article 72 (»social dangerousness«). **DETAILS OF ARREST AND TRIAL** Arrested by the State Security at his home in Unión de Reyes, Matanzas province, on the morning of 13 April. The same day Sánchez was tried on »social dangerousness« charges by the Unión de Reyes municipal court. Family members were not allowed to attend the trial and Sánchez had no access to legal counsel. **OTHER DETAILS** Sánchez had covered a local corruption scandal in March 2007, along with social problems in Matanzas. Prior to his imprisonment he had been detained twice since

2006, in September 2006 and March 2007 (see previous case lists), and had been repeatedly warned by local authorities to stop working as a journalist. According to Bitacoracubana.com, Sánchez' sentence was reduced from four years to three, as a result of an appeal presented by his mother. **NEW INFORMATION** Reportedly went on hunger strike on 9 January 2008 in protest that he was being denied his right to free expression. It was reported that he had been subject to attacks and threats, including death threats, by highly dangerous inmates. He also reportedly complained that he was not being allowed to make telephone calls or receive literature, his mail was being censored, the prison food was very poor and access to medical attention inadequate. In March it was reported that Sánchez was sharing a 19-by-10-foot cell with more than a dozen prisoners and the prison authorities encouraged inmates to threaten and intimidate him. **NEW INFORMATION** As of 28 July 2008, reportedly still in prison.

■ **Léster TÉLLEZ CASTRO:** director of the Agencia de Prensa Libre Avileña (Avileña Free Press Agency), was handed down a prison sentence on 27 April 2004, along with Juan Carlos González Leiva and Carlos Brizuela Year, both since released. At the one-day trial, Téllez Castro was sentenced to three years six months' imprisonment. The three were charged with insulting President Fidel Castro and disorderly and disrespectful behaviour under Articles 144 and 200-1 of the Cuban Penal Code. At the trial, it was apparently revealed that Téllez Castro was a state security operative but that he renounced his work for the state, stating that his experiences in prison had converted him into a genuine dissident. Téllez Castro had been detained since 4 March 2002 when he formed part of a group of human rights activists who staged a peaceful protest at a hospital in support of a reporter, Jesús Alvarez Castillo (above), who had earlier been assaulted by police. The Working Group on Arbitrary Detention of the United Nations Commission on Human Rights has formally adopted the

case. **NEW INFORMATION** Previously assumed freed on expiry of his sentence on 27 October 2007. However PEN has since received reports that he is still in prison and is seeking to confirm his status.

■ **Alberto Gil TRIAY CASALES:** correspondent for the Miami based website Cubanet, is reportedly serving a seven-year sentence »subversive propaganda«. He was arrested on 9 November 2005, and held at the Department for Technical Investigation for 20 days on charges of subversive propaganda. After several heart attacks he was hospitalised, and then, in December 2005, transferred to the Valle Grande prison, in west Havana. His trial reportedly took place on 22 June 2006 but the verdict was not then announced. On 13 September 2006, the journalist was said to have started a hunger strike to protest his sentence. **NEW INFORMATION** In March 2008 it was reported that Triay's wife was encountering difficulties in visiting him in Valle Grande prison. Triay was reportedly allowed to return home for two day between 11 and 13 April.

He reportedly complained of the poor quality and scarce poor in prison, and stated that he is expecting to be granted conditional release on completion of half of his sentence in November 2008. **NEW INFORMATION** As of 28 July 2008, reportedly still in prison, the authorities so far having refused to give him conditional release.

■ **Ramón VELÁZQUEZ TORANSO:** journalist for the independent news agency Libertad, was sentenced to three years of supervised parole on 23 January 2007, on charges of being a »pre-criminal danger« to society. He was arrested together with his wife and daughter at the bus station in Ciego de Avila. Both women were freed later that day. The family had staged a human rights protest on 10 December 2006. The journalist was sentenced by the Tribunal in La Tunas, eastern Cuba, then transferred to El Típico provincial prison. Reportedly started a hunger strike on 30 January 2007 and on 3 March 2007 was transferred to a forced-labour camp in Las Tunas province, allegedly »on the orders

of State Security.« No further news; PEN is seeking an update.

MEXICO

Imprisoned: investigation

■ Jesús LEMUS BARAJAS: editor/publisher of the daily newspaper *El Tiempo* based in La Piedad, Michoacán state, south western Mexico, has been detained since 7 May 2008 on charges of having links to drug traffickers. **DETAILS OF ARREST** That day Lemus was reportedly investigating drug trafficking in the region when he was arrested along with two of his sources in Cuerámara, in the neighbouring state of Guanajuato, and accused of involvement in trade for »The Family«, an offshoot of the powerful Gulf cartel. He was detained incommunicado for 48 hours by Guanajuato state ministerial police, who reportedly interrogated and beat him and confiscated his personal belongings, including his car and camera, even though he explained he was a journalist on assignment. On 9 May the three men were transferred to Puentecilla prison

in Guanajuato, where the federal public ministry took over the case. Lemus' preventive custody was confirmed on 15 May. **OFFICIAL REASONS GIVEN FOR ARREST** He has variously been accused of »instigating organised crime«, trying to bribe the local authorities in order to carry out drug dealing, and posing as a journalist in order to approach officials and police and to »ensure impunity for drug-dealing operations« for »The Family«. Lemus has reportedly denied the accusations. As of 20 May, no physical evidence against him had reportedly been produced and there were fears that the charges may have been fabricated. **REPORTING THAT MAY HAVE LED TO ARREST** In March 2008, Lemus had exposed harassment of the media by the mayor of La Piedad, which led to the detention of two *El Tiempo* reporters (José Antonio Chavolla Barragán and Alicia López Barajas – see below), on charges of »incitement to rebellion«. He had also been critical of unfair allocation of official advertising in the municipality and of police intimidation of *El Tiempo* news vendors (see entry below). **PLACE OF**

DETENTION On 27 May, Lemus was transferred to a high-security federal prison in Puente Grande, in the neighbouring state of Jalisco. According to the authorities, the move was necessary because Lemus is a »dangerous suspect«; *El Tiempo* editor Magdalena Pérez Sánchez reportedly claimed it was an attempt to obstruct his defence. RESPONSE TO DETENTION There has been high level concern about the case in Mexico. On 28 May it was reported that the Chamber of Deputies' special commission for monitoring attacks on journalists had stated its intention to visit Lemus in prison and to condemn his detention. The National Human Rights Commission (CNDH) has reportedly opened an investigation into the detention. On 25 June it was reported that the legislative organ, the Permanent Commission of Congress (Comisión Permanente del Congreso de la Unión), had requested the Attorney General's Office (Procuraduría General de la República –

PGR) to provide a written report on Lemus' case from within 30 days [RAN 36-08 – 7 July 2008]. NEW INFORMATION On 31 July Lemus' home was reportedly searched by some 20 soldiers. The soldiers, who said they were acting on an anonymous tip-off, did not show Lemus' wife any warrant. They searched the house and took photos, but refused to say what they were looking for. They also questioned Pérez about her activities and those of other family members. According to the editor of *El Tiempo*, searches were also carried out at the homes of the two men who are arrested with Lemus and two of the paper's distributors had also been questioned by the army. The police officers who arrested Lemus and his two sources were due to appear in court for a second time on 11 August. On 7 October the editor of *El Tiempo* reported that there were hopes that Lemus would soon be transferred from a maximum to a medium security prison. PEN is seeking an update.

Fakta om PEN

En av PEN:s viktigaste uppgifter är att stödja författare som fängslas eller förföljs för att deras ord är obekväma.

PEN är en världsomspännande organisation vars syfte är att värna om det fria ordet. PEN grundades i London 1921 med syfte att skapa en mötesplats och främja ett internationellt samarbete mellan författare, journalister, översättare och förläggare. PEN:s arbete utgår från att det skrivna ordet inte har några gränser, vare sig politiska, nationella eller religiösa. Internationella PEN finns i 90 länder och består av klubbar från alla världsdelar. Svenska PEN grundades 1922 och är en av organisationens äldsta klubbar. I dag har klubben 600 medlemmar och anordnar flera sammankomster varje år med föredrag och diskussioner eller möten med utländska författarkollegor. Se också www.pensweden.org och www.internatpen.org.

PEN:s Fängslade författares kommitté (Writers In Prison

Committee/WIPC) samarbetar med andra organisationer för mänskliga rättigheter och med övriga PEN-klubbar för att samla in och sprida information om fall rörande fängslade och förföljda författare. Varje år publiceras en lista över dessa (Writers In Prison Committee Case List). Många PEN-klubbar utnämner dessa författare till hedersmedlemmar och ger dem stöd genom upprop och protester, och när det är möjligt, genom att skriva till dem och sända dem böcker, kläder och mediciner.

PEN är en röst som talar för författare som fängslats eller traktasserats för att de kritiserat sin regering eller framfört andra impopulära åsikter. PEN:s medlemmar skall alltid efter bästa förmåga främja mellanfolklig förståelse och aktning; de förbinder sig att göra sitt yttersta för att upphäva motsättningar mellan raser, samhällsklasser och nationer, samt att verka för tanken om en enad mänsklighet i en fredlig värld.

PEN-vän

Du kan bli en PEN-vän! Svenska PEN:s målsättning med att värva PEN-vänner är att be om stöd moraliskt och politiskt men även ekonomiskt för att få ökade resurser i vårt arbete att hjälpa och stödja förföljda och fängslade författare runt om i världen. Med ditt stöd hjälper du Svenska PEN i vår kamp för det fria ordet. Betala på Svenska PEN:s plusgirokonto: 900509-1 och ange ditt namn och din adress på talongen så blir du en PEN-vän.

Writers in Prison Committee

Skapades en gång på grund av växande oro för försöken överallt i världen att tysta kritiska röster genom att fängsla författare. PEN:s arbete omfattar alla dem som är fängslade eller på annat sätt förföljs för sina åsikter som de har uttryckt i skrift, och för författare och journalister som angrips på grund av sina fredliga politiska aktiviteter eller för utövandet av sitt yrke, under förutsättning att de ej tillgripit eller förespråkat våld.

THE P · E · N

A WORLD ASSOCIATION OF WRITERS
SWEDISH CENTRE · FOUNDED 1922

PEN:s principförklaring

1. Litteraturen erkänner inga gränser och måste förbli alla människors gemensamma egendom oavsett maktskiften och internationella kriser.
2. Under alla omständigheter, och särskilt i krigstid, skall konsten och litteraturen, som är hela mänsklighetens arvegods, hållas utanför nationella och politiska konflikter.
3. PEN-medlemmar skall alltid efter bästa förmåga främja förståelse och respekt mellan folken. De förbinder sig att göra sitt yttersta för att undanröja hat och motsättningar mellan raser, samhällsklasser och nationer samt att ha som målsättning och sträva efter en enad mänsklighet i en fredlig värld.
4. PEN stödjer principen om fri spridning av tankar och åsikter inom varje land och mellan alla länder och medlemmarna förbinder sig att bekämpa varje hot mot yttrandefriheten i det egna samhället och i världen. PEN förordar principen om pressfrihet och motsätter sig censur i fredstid. PEN anser att den nödvändiga utvecklingen mot en hållbar politisk och ekonomisk världsordning kräver frihet att kritisera regeringar, förvaltningar och institutioner. Eftersom frihet innebär självvald återhållsamhet förbinder sig medlemmarna att bekämpa sådana avarter hos den fria pressen som lögnaktiga offentliggöranden, avsiktlig osanning och förvrängning av fakta i politiskt eller personligt syfte.

Presentation av sydamerikanska författare

LYDIA CACHO RIBEIRO Årets Tucholskypristagare. Mexikanska, född 1963, journalist, författare, feminist, människorättsaktivist. Cacho Ribeiro arbetar även som politisk kolumnist och är redaktionschef för tidningen *ESA BOCA ES MÍA* samt programledare för ett tv-program med samma namn. I både tv-programmet och tidningen behandlas sådana teman som genus, våld mot kvinnor, sexualitet etc. Hon har skrivit essäer om våld och om hiv/aids, varit med och byggt upp Nätverket för journalister i Mexiko, Centralamerika och Karibien, och arbetar i ledningen för ett hälsocenter för våldsdrabbade kvinnor i Cancún, Quintana Roo. Förutom diktsamlingen *Mujer delfín* och ett antal reportageböcker i nämnda ämnen, har Cacho Ribeiro också skrivit romanen *Muérdete el corazón* (2006). Boken *Los demonios de Edén. El Poder que protege a la pornografía infantil* (Djävlar

i Lustgården. De mäktiga som skyddar barnpornografi) kom ut 2005. Den väckte ett enormt uppseende, fick opinionen att svänga och gjorde Lydia Cacho till en av vår tids viktigaste journalister. I boken dokumenteras minderårigas erfarenheter av övergrepp och sexuellt utnyttjande. Författaren följer också rättsprocesserna mot den direkt ansvarige för brotten och avslöjar just »makten som skyddar barnpornografen«. I senare utgåvor redogör också Lydia Cacho Ribeiro för hur hon själv grips, torteras, ställs inför rätta och hålls fängslad av samma makt hon tagit sig rätten att anklaga. Makthavarna gör det inte för att vare sig släta över eller vederlägga uppgifterna i boken, utan för att straffa författaren och framhålla henne som en värsta sortens lögnare. Hon anklagades för förtal och ärekränkning. Hon har i boken namngett den ansvarige pedofilen, liksom dennes gode vän och

beskyddare som har förankringar långt in i maktens korridorer. Hon har pekat ut dem som trots sig vara bekvämt och tryggt skyddade. Lydia Cacho Ribeiro fortsätter att rikta sökarljuset mot de mäktiga beskyddarna av brott mot värnlösa, och hon fortsätter att som författare och etisk journalist tro på och arbeta för sanningsenlig rapportering så att rättvisa och demokrati till sist kan gälla alla.

JUAN GELMAN Född i Buenos Aires 1930. Fick den spanskspråkiga världens främsta litterära utmärkelse Premio Cervantes år 2007. Under diktaturen i Argentina, i augusti 1976, kidnappades hans son och den gravida svärdottern av militären. De blev två av tusentals »försvunna«.

GLORIA GERVITZ Född i Mexico City 1943. Har bland annat utgivit diktsamlingarna *Shajarit* (1979), *Fragmento de ventana* (1986), *Yiskor* (1987), *Migraciones* (1991) och *Pythia* (1993). Den omfattande dikten *Migraciones* (Migrationer) fullbordades efter nästan 30 år och finns sedan 2004 i engelsk översättning. Hon har översatt Anna Achmatova, Marguerite

Yourcenar, Samuel Beckett och Clarice Lispector till spanska.

WENDY GUERRA Född 1970 på Kuba, där hon fortfarande bor. Hennes poesi och dagboken är grunden för hennes skrivande. Romanen *Alla ger sig av* (Todos se van) är inte självbiografisk, men dagboksformen är som ett band som efter hand knyts upp och visar berättelsen.

JOSE EMILIO PACHECO Född i Mexico City 1939. Han har fått många litterära priser, bland dem García Lorca-priset 2005 i Spanien, och skriver även romaner. Har bland annat utgivit diktsamlingarna *Los elementos de la noche* (1958–62), *El reposo del fuego* (1963–64), *No me preguntes como pasa el tiempo* (1964–68), *Islas a la deriva* (1973–75), *Los trabajos del mar* (1979–83), *Miro la tierra* (1984–86), *Ciudad de la memoria* (1986–89), *La arena errante* (1992–98). Volymen *Tarde o temprano* (Letras mexicanas, Fondo de cultura económica, 2000) samlar hans dikter från 1958–2000.

MELISSA PATIÑO ROCIO HINOSTROZA Peruanisk författare och student, 20 år gammal. Hon är medlem av den poetiska

gruppen *Circulo del Sur* och programledare på radio. Hon häktades när hon återvände från en konferens i Ecuador anordnad av *Coordinación Continental Bolivariana*, en samling av vänstergrupper. Patino anklagas för att ha samröre med terroristgrupper. De internationella påtryckningarna fick myndigheterna i Peru att frige henne i väntan på rättegång. Hon riskerar ett 20-årigt fängelsestraff.

AMIR VALLE föddes i Guantánamo, Kuba 1967. Han är författare, kritiker, essäist och journalist. Redan som 19-åring fick han pris för sina noveller och han anses tillhöra de främ-

sta i sin generation på Kuba. Hans motgångar började med vittnesboken *Habana Babilonia*, som mycket rakt och osminkat skildrar sexhandeln i Kuba. Av politiska skäl stoppades den, varefter den började cirkulera i kopior och avskrifter, samt som pdf-fil på Internet. Det var 90-talets viktigaste undergroundverk på ön. Efter att ha deltagit i en litterär festival i Spanien 2005 nekades Amir Valle av de kubanska myndigheterna rätten att återvända till sitt hemland. Sedan dess är han den tyska PEN-klubbens »författare i exil« och bosatt i Berlin.